

Vain kuumaa ilmaa?

Vorarlbergin deliberatiivisen viisausraadın vaikutus päätöksentekijöiden julkilausuttuihin preferensseihin ilmastopolitiikassa

Valtiotieteiden kandidaatti, valtio-oppi
kandidaatintutkielma

Laatija(t):
Marian Elias Kubanda

20.05.2025
Turku

Kandidaatintutkielma

Tutkinto-ohjelma, oppiaine: Valtiotieteiden kandidaatti, valtio-oppi

Tekijä(t): Marian Elias Kubanda

Otsikko: Vain kuumaa ilmaa? Vorarlbergin deliberatiivisen viisusraadin vaikutus päätöksentekijöiden julkilausuttuihin preferensseihin ilmastopolitiikassa

Ohjaaja(t): Vanhempi yliopistonlehtori Juha Vuori

Sivumäärä: 54 sivua (Kansilehti, tiivistelmä ja sisällysluettelo 3 s., leipäteksti 33 s., liitteet 6 s.)

Päivämäärä: 20.05.2025

Tässä työssä tutkitaan, miten vuonna 2021 järjestetty Vorarlbergin deliberatiivinen ilmastoviisusraati on vaikuttanut päätöksentekijöiden preferensseihin ilmastopolitiikassa. Vaikutukset selvitetään käyttämällä *Sequential Impact Matrix* -metodia ja republikaanisinstitutionaalista lähestymistapaa. Tutkittava deliberatiivinen viisusraati on kiinnostava muun muassa siksi, että 1) sitä ei ole vielä tutkittu vaikutuksen kannalta, 2) se on korkealla hallinnollisella tasolla ja 3) se on institutionalisoitu.

Aihe on ajankohtainen, sillä edustuksellinen demokratia näyttyy voimattomana ratkaisemaan ilmastonmuutoksen kiireellisenä asiana. Esitän, että demokratian korvaaminen autoritarismilla tai teknokratialla ei ole toimiva ratkaisu kyseiseen ongelmaan. Tämän työn lähtökohtana on sitä vastoin, että deliberatiivinen demokratia on ratkaisevassa asemassa ilmastonmuutoksen torjunnassa, sillä sen voidaan odottaa tuottavan progressiivista ilmastopolitiikkaa ja ottavan ”koko kansan etua” huomioon.

Tutkittavaa tapausta analysoidaan työssä republikaanisinstitutionaalisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että foorumia tarkastellaan osana institutionaalista kontekstia, jossa se toimii. Foorumin vaikutuksia pyritään selvittämään Vrdyaghin ja Calduwaertsin (2023) lanseeraamaa *Sequential Impact Matrix* -metodia käyttämällä. Kyseinen metodi on ensimmäisiä yrityksiä saada selville deliberatiivisten foorumien politiikkavaikutukset, joita on perinteisesti ollut haastavaa mitata. Vaikutukset selvitetään analysoimalla hallituksen työohjelmaa, foorumin ehdotuksia ja hallituksen vastauksia.

Yhtenä tämän työn rajoitteena on se, että päätöksentekijät eivät *sitoudu* vastauspaperissaan toimiin, vaan ilmoittavat korkeintaan tutkivansa asiaa. Siksi puhun työssä vaikutuksista julkilausuttuihin preferensseihin ja en vaikutuksista politiikkaan. Foorumin ja päätöksentekijöiden välinen yhteys on silti vahva, sillä molemmat ovat velvollisia toimimaan lakiin kirjoitettujen sääntöjen mukaisesti; laki muun muassa velvoittaa päätöksentekijät vastaamaan foorumin ”konkreettisiin” ehdotuksiin.

Keskeisin tulos on, ettei deliberatiivisilta foorumeilta voi välttämättä aina odottaa hallitusta tiukempaa linjaa ilmastotoimissa, vaan ehdotusten progressiivisuutta täytyy tarkastella suhteessa hallituksen politiikkaan. Tämä tulos haastaa siis olemassa olevia deliberatiivisen demokratian tutkimuksia, mutta lisätutkimusta tarvitaan kyseisen ilmiön ymmärtämiseksi syvällisemmin.

Tämä tutkielma vahvistaa lisäksi, että foorumien tarkoitus on otettava huomioon niiden vaikutusta arvioitaessa. Näin ollen näen suuren tieteellisen tarpeen eri deliberatiivisten foorumien luokittelulle niiden vertailukelpoisuuden parantamiseksi. Kolmas tulos on, että foorumien vaikutus on vähäistä, mikä on linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa. Institutionalisoitukaan ei siis itsessään takaa vahvaa vaikutusta, sillä vaikutusvalta riippuu siitä, millaista päätösvaltaa foorumille on suotu.

Avainsanat: deliberatiivinen demokratia, ilmastonmuutos, vaikutus, kansalaisraati, Itävalta, Sequential Impact Matrix

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Edustuksellinen demokratia ja ilmastopolitiikka: Deliberatiivinen demokratia ratkaisuna?	6
2.1	Edustuksellinen demokratia ja ilmastopolitiikka	6
2.2	Deliberatiivinen demokratia	8
2.2.1	Deliberatiivisympäristödemokraattinen teoria	10
2.2.2	Republikaanisinstitutionaalinen lähestymistapa	16
2.2.3	Deliberatiivisten foorumien vaikutus	19
3	Viisausraati ja sen vaikutuksen mittaaminen	21
3.1	Vorarlbergin kansalaisraadın malli – <i>wisdom council</i>	21
3.2	Tapaus Bürgerrat Klima Zukunft	23
3.2.1	Poliittinen konteksti	24
3.2.2	Federalistinen järjestelmä Itävallassa	25
3.3	Sequential Impact Matrix	25
4	Analyysi	28
4.1	Tulokset	30
4.1.1	Jatkuvat vaikutukset	30
4.1.2	Rikastuttavat vaikutukset	31
4.1.3	Innovatiiviset vaikutukset	32
4.1.4	Transformoivat vaikutukset	33
4.1.5	Vaikutuksettomat ehdotukset	34
4.2	Keskustelu	35
5	Johtopäätökset	38
	Lähteet	40
	Liitteet	46
	Liite 1. Tietoisuuden lisääminen	46
	Liite 2. Palkitseminen ja kannustaminen	48
	Liite 3. Luonnonvarojen käyttö	49
	Liite 4. Liikenne	50
	Liite 5. Kansainvälinen kehys	52
	Liite 6. Poliitiikan rooli ja osallistuminen	53

1 Johdanto

Tässä työssä tutkitaan, miten vuonna 2021 järjestetty Vorarlbergin deliberatiivinen ilmastoviisausraati on vaikuttanut päätöksentekijöiden preferensseihin ilmastopolitiikassa. Vaikutukset selvitetään käyttämällä *Sequential Impact Matrix* -metodia ja republikaanisinstitutionaalista lähestymistapaa. Aihe on ajankohtainen, sillä edustuksellinen demokratia näyttää voimattomana ratkaisemaan ilmastonmuutosta kiireellisenä asiana. Tutkittava deliberatiivinen viisausraati on institutionalisoidun luonteensa takia kiinnostava muun muassa siksi, ettei sitä ole vielä tutkittu vaikutuksen kannalta. Keskeisin tulos on, ettei deliberatiivisilta foorumeilta voi välttämättä aina odottaa hallitusta tiukempaa linjaa ilmastotoimissa. Tämä tutkielma vahvistaa lisäksi, että foorumien tarkoitus on otettava huomioon niiden vaikutusta arvioitaessa, ja että foorumien vaikutus on vähäistä.

Yhdysvallat on parhaillaan irtautumassa Pariisin ilmastopimuksesta toistamiseen, ja se ei ole ainoa esimerkki tämääntyypisestä viime vuosina tapahtuneesta toiminnanmuutoksesta. Laajemminkin katsottuna näyttää tosiaan siltä, että edustukselliset demokratiat ympäri maailmaa eivät pysty riittävin toimin vastaamaan ilmastonmuutokseen (esim. Duvic-Paoli 2022; Niemeyer 2013; Willis, Curato, ja Smith 2022). Ilmastonmuutos on kuitenkin edelleen ajankohtainen ja tärkeä aihe ja se ei ole häviämässä mihinkään.

Ratkaisuksi on tarjottu monia eri keinoja, kuten teknokratia eli asiantuntijavetoinen valtiomalli (esim. Bovenkerk 2015) taikka autoritarismi (esim. Lindvall ja Karlsson 2024; Mulvad ja Popp-Madsen 2021). Erityisen lupaavilta näyttävät kuitenkin deliberatiiviset innovaatiot. Varsinkin deliberatiivinen demokratia ja sen eri toteutukset ovat saaneet viime aikoina niin tutkimuspiireissä kuin politiikassakin paljon huomiota (esim. Ainscough ja Willis 2024; Boswell, Dean, ja Smith 2023; Duvic-Paoli 2022; Lafont 2023). Ne näyttävät pystyvän tuottamaan kunnianhimoisempaa ilmastopolitiikkaa samalla, kun ne pienentävät päätöksentekijöiden ja kansalaisten välistä kuilua (Baber ja Bartlett 2018; Setälä 2017).

Useissa tutkimuksissa onkin tutkittu juuri tällaisia ympäristöaiheita käsitteleviä deliberatiivisia foorumeja. Niiden tulokset ovat yleisesti korostaneet, että deliberatiivisten foorumien osallistajat ajattelevat todennäköisemmin koko kansan etua (Elster 1997; MacKenzie 2018) ja foorumit tuottavatkin todennäköisemmin progressiivisempaa ja kunnianhimoisempaa politiikkaa (Malleon 2019), myös ilmastonmuutoksen kohdalla (Muradova, Walker, ja Colli 2020). Ongelmana on kuitenkin tavallisesti ollut foorumien

vaikutuksen mittaaminen (esim. Dean ym. 2024; Parkinson ja Mansbridge 2012; Zgiep 2019). Usein on todettu, että deliberatiivisten foorumien vaikutukset ovat vähäisiä tai epäsuoria, mikä johtuu ainakin osittain siitä, että ne tekevät ehdotuksia eivätkä sitovia päätöksiä.

Tämän tutkielman päämääränä on selvittää, miten Itävallan Vorarlbergin osavaltiossa vuonna 2021 järjestetty ilmastoviisausraati on vaikuttanut päätöksentekijöiden julkilausuttuihin preferensseihin ilmastopolitiikassa. Tämän laadullisen tutkielman tuloksilla lisätään siis ymmärrystä siitä, miten deliberatiivinen demokratia on yhteydessä ilmastopolitiikkaan. Tapaus on erityisen mielenkiintoinen siksi, että a) sitä ei ole vielä tutkittu tästä vaikuttavuuden näkökulmasta, b) se on institutionalisoitu deliberatiivisen demokratian muoto¹ ja c) se on suhteellisen korkealla hallinnollisella tasolla; nimittäin liittovaltiotasolla.

Tahdon tällä työllä täydentää jo olemassa olevia deliberatiivisen ilmastopolitiikan tutkimuksia ja kehottaa alan asiantuntijoita tutkimaan vaikutusta systemaattisemmin ja laajemmin, jotta jonain päivänä saataisiin aikaan laajempi vertaileva tutkimus eri deliberatiivisista foorumeista ja niiden vaikutuksesta.

Aiempien tutkimusten perusteella päädyn kolmeen hypoteesiin. 1) Ensiksi oletan, että Vorarlbergin deliberatiivinen ilmastoviisausraati ehdotti selvästi progressiivisempaa ilmastopolitiikkaa kuin hallitus oli koalitio-ohjelmassaan luvannut. 2) Toiseksi oletan, että tutkittavassa tapauksessa on havaittavissa *cherry-picking*-ilmiö eli se, että hallitus valitsee ehdotuksista vain itselleen mieluisia vaihtoehtoja (esim. Smith 2009). 3) Kolmanneksi oletan, että tutkittavan tapauksen vaikutus lainsäätäjien preferensseihin on jäänyt vähäiseksi.

Esittelen ensin edustuksellisen demokratian ja ilmastopolitiikan välisen kitkan ja esitän deliberatiivisen demokratian ratkaisuksi kyseiseen ongelmaan. Selitän sitten, mitkä riskit ja hyödyt liittyvät deliberatiiviseen demokratiaan ympäristöpolitiikassa, minkä jälkeen esittelen tämän työn teoreettisen lähestymistavan ja kerron deliberatiivisten foorumien vaikutuksesta ja sen mittaamisen vaikeuksista. Sen jälkeen kerron tarkemmin tutkittavasta tapauksesta ja sen kontekstista. Tapausesittelyn jälkeen selitän lyhyesti *Sequential Impact Matrix* -metodin periaatteita, minkä jälkeen kerron yksityiskohtaisesti sen avulla suorittamastani analyysistä ja analyysin tuloksista. Lopuksi vertailen löydöksiäni tämän työn teoreettisen alustuskeskustelun kanssa.

---

¹ Harvat deliberatiiviset demokratian innovaatiot ovat institutionalisoituja, mikä tekee tästä tapauksesta kiehtovan. Institutionalisoituneen luonteensa vuoksi päätöksentekoprosessia on myös helppoa tutkia jälkikäteen.

2 Edustuksellinen demokratia ja ilmastopolitiikka: Deliberatiivinen demokratia ratkaisuna?

Aloitin tämän tutkielman antamalla laajan katsauksen kahdesta eri aihepiiristä, jotka liittyvät tämän tutkielman osalta vahvasti yhteen: Selitän ensin yleiset syyt, miksi edustuksellinen demokratia ei ole onnistunut tuottamaan yhtenäistä ja kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa. Esitän sen jälkeen deliberatiivisen demokratian mahdolliseksi ratkaisuksi tähän ongelmaan. Avaan ensin deliberatiivisen demokratian teorian yleisesti ja sitten sen yhteyttä ilmastopolitiikkaan. Viimeisenä annan katsauksen deliberatiivisen demokratian vaikutuksesta.

2.1 Edustuksellinen demokratia ja ilmastopolitiikka

Ilmastonmuutos on selvästi vaikeimpia ongelmia, joita poliitikot joutuvat tällä hetkellä puimaan. On kuitenkin esitetty, että edustuksellinen demokratia ei ole pystynyt vastaamaan ilmastonmuutoksen tuomaan haasteeseen tähän asti kovin johdonmukaisesti (Niemeyer 2013, 429), mikä havainnollistaa nykyisen poliittisen järjestelmämme rajoja (Duvic-Paoli 2022; Willis, Curato, ja Smith 2022). Vaikka tutkimustulokset ovat erittäin selkeitä ilmastonmuutoksen vakavuudesta, ilmastopoliittinen toimimattomuus jatkuu, sillä ilmastonmuutos on ongelmakokonaisuutena erittäin monimutkainen (Niemeyer 2013). Edustuksellisen demokratian voimattomuuden vuoksi etsitään muita vaihtoehtoja ilmastonmuutosta torjuvan toiminnan tehostamiseksi.

Jotkut tutkijat ovat esittäneet, että ilmastonmuutoksen ratkaiseminen voisi edellyttää demokratian tauottamista, sillä nykyinen demokratia on ytimessään keskittynyt lyhytjänteisiin tavoitteisiin (Niemeyer 2013, 430). Toisin sanoen vallitsee tilanne, jossa poliitikot eivät yleisesti ajattele seuraavia vaaleja pidemmälle, kun taas ilmastonmuutos on ongelma, joka koskee meitä kaikkia eli vaatii varsin pitkäjänteisiä toimia ”yhteisen hyvän” eteen. Demokratian tauottamista pidetään kuitenkin usein huonona vaihtoehtona ilmastopolitiikan parantamiseksi, mitä voidaan havainnollistaa Kiinan esimerkillä. Argentin mukaan Kiina pystyisi valistuneen autoritarismin ansiosta saamaan aikaan ripeitä toimenpiteitä sen sijaan, että täytyisi odottaa kansalaisilta tulevaa painostusta (Mulvad ja Popp-Madsen 2021). On kuitenkin niin, että demokratiat tuottavat kaiken kaikkiaan todennäköisemmin ympäristöystävällistä politiikkaa kuin autoritääriset järjestelmät. Demokratian taso ei kuitenkaan korreloi ympäristöpolitiikan kanssa eli kehittyneempi demokratia ei tuota välttämättä kunnianhimoisempaa ilmastopolitiikkaa kuin vähemmän kehittynyt. (Lindvall ja

Karlsson 2024, 97.) Tämä käy järkeen, kun pohtii esimerkiksi länsimaita, joissa demokratian korkeasta tasosta huolimatta on tuotettu paljon päästöjä.

Toinen usein esitetty vaihtoehto on teknokraattinen ratkaisu eli ohjainten siirtäminen asiantuntijoiden käsiin. Sitäkin on kritisoitu, sillä argumentin mukaan asiantuntijoiden äänen pitäisi vain olla yksi muiden joukossa, ja sen ei pitäisi yksin sanella päätösten tekoa. (Bovenkerk 2015, 497–98.) Muiden äänten kuunteleminen onkin erittäin tärkeää. Bovenkerk (2015, 514–15) esittää *all-affected*-periaatteen, jonka mukaan kaikille, joita päätös koskee, pitäisi antaa mahdollisuus vaikuttaa päätöksen työstämiseen. Bovenkerk toteaa, että tämä pätee myös sukupolvien välisissä kysymyksissä, mikä tarkoittaa, että täytyisi ottaa myös vielä syntymättömien näkemyksiä huomioon. Hänen mukaansa edustuksellinen demokratia ei suoriudu tästä tehtävästä kovin hyvin.

Huomautan tässä vaiheessa, että puhutaan nimenomaan *liberaalista* edustuksellisesta demokratiasta. Liberaalisuus tuottaakin oman joukon ongelmia, jotka peilaavat pitkälti sitä, mistä olen tähän asti puhunut ja missä piileekin mielestäni ongelman ydin: liberaalissa demokratiassa kootaan yhteen nimenomaan *yksityisiä* preferenssejä kompromissiratkaisuiksi (Miller 1992, 55), mikä tarkoittaa väistämättä, että koko kansan etu on toissijaista. Gastil ja Wright (2019) esittävät lisäksi, että moderneissakin demokratioissa toteutuu enemmän eliittien valta kuin kansanvalta. He argumentoivat, että järjestelmän osia voidaan ilman muuta parantaa ja joitakin ongelmia ratkaista, mutta eliitin hallinta on heidän mukaansa luontainen osa järjestelmää. Myös Malleson (2019) huomauttaa, että nykyisten parlamenttien deskriptiivinen edustuksellisuus on matalalla tasolla, sillä edustajat eroavat edustamistaan kansalaisista varsin paljon. Sen lisäksi suurin osa kansanedustajien mielipiteenmuodostuksesta tapahtuu valiokunnissa suljettujen ovien takana, kaukana julkisesta tarkkailusta (Quirk, Bendix, ja Bächtiger 2018).² Tästä voidaan päätellä, että kansan tahto ja julkinen intressi eivät välttämättä vastaa demokratioiden virallisesti ajamaa linjaa.

Nykyiset vaalijärjestelmämme selviävät siis heikosti ilmastonmuutoksen haasteesta. Lisäksi näyttää siltä, että kansalaisten mielipiteet jäävät usein kuulematta. Meidän nykyisessä yhä pluralistisemmassa maailmassamme on kuitenkin niin, että juuri kansalaiset vaativat yhä enemmän päätösvaltaa itselleen (Warren 2009). Poliitiikan avaaminen laajemmalle yleisölle

---

² Huomautan, että kirjoittajat puhuvat artikkelissaan nimenomaan Yhdysvaltain kongressista ja siellä vallitsevista käytännöistä, mutta voitaneen olettaa, että tämä seikka koskee useimpia muitakin työskenteleviä länsimaisia demokratioita.

näyttäisi sen lisäksi vaikuttavan myönteisesti ilmastolainsäädännön ratifiointiin. (Lindvall ja Karlsson 2024, 96.) Monesti esitetty ratkaisu ympäristökysymysten ratkaisemiseksi ja samalla mielenkiintoinen tutkimuskohde on siksi deliberatiivinen demokratia. Se mahdollistaa laajemman ajattelutavan eli koko kansan edun huomioimisen (Bovenkerk 2015) ja voinee ratkaista poliittisia umpikujia inklusiivisella keskustelutavallaan (esim. Setälä 2017). Lisäksi on vahvoja viitteitä siihen, että deliberatiivinen demokratia tuottaa kunnianhimoisempaa ilmastopolitikkaa.

2.2 Deliberatiivinen demokratia

Deliberatiivinen demokratia³ lukeutuu demokratian innovaatioihin (Smith 2009). Sen kehityksen taustalla on nimenomaan tilanne, jossa päätöksentekijät ja kansalaiset etäännyvät toisistaan. Kansalaiset ovatkin yhä pettyneempiä modernin demokratian toimintaan. Demokratian innovaatiot ovat siis strategia taistella näitä ongelmia vastaan. (Smith 2009, 4–5.) Toisin sanoen niillä yritetään saada politiikka lähemmäs ”tavallista” kansaa. Tämä on myös yksi deliberatiivisen demokratian tavoitteista (esim. Setälä 2017).

Deliberatiivisen demokratian ytimessä on deliberaatio eli valistunut keskustelu, jossa korostetaan, perustuen yleisesti Habermasin ajatustyöhön, sitä, että ideaalitulanteessa parempi argumentti voittaisi, kun taas ulkoisille tekijöille ei suoda painoarvoa (Kangas 1989). Parkinson ja Mansbridgen (2012, 18) kiteyttävät asian näin: ”deliberaatioissa on kyse aidosta argumentaatioon perustuvasta taivuttelusta, ei painostelusta”.⁴ Diskurssi tarkoittaa, verrattuna arkipäiväiseen toimintaan, Habermasin mukaan yhteisymmärrykseen orientoitunutta toimintaa (Kangas 1989, 23). Tämä seikka näyttäytyy erityisen tärkeänä ilmastonmuutosta koskevissa asioissa, kuten tulen myöhemmin selostamaan. Deliberaatioprosessissa otetaan siis muiden näkemyksiä huomioon, mistä syystä myös oma alkuperäinen mielipide saattaa muuttua (Miller 1992, 55).

Tapoja toteuttaa deliberatiivista demokratiaa on monenlaisia. Vanhimpiin deliberatiivisiin foorumeihin lukeutuu *planning cell* eli suunnittelusolu (esim. Dean ym. 2024). Nykyään usein käytetty foorumin tyyppi on sitä vastoin niin sanottu *Citizens' Assembly* eli suomeksi kansalaisraati (esim. Duvic-Paoli 2022; Lage ym. 2023). Lisäksi on myös olemassa

---

³ Deliberatiivinen demokratia on käsite, jota sekoitetaan usein osallistuvaan demokratiaan. Ne jakavatkin useita samanlaisia periaatteita, mutta eivät ole sama asia. Tutkimuskirjallisuudessa tätä aihetta on pohdittu paljon (katso esim. Fioridia 2014), mutta tässä työssä tätä ongelmaa ei puida.

⁴ oma käänös

osallistuvan budjetoinnin foorumeja (Font ym. 2018) sekä Fishkinin kehittämät deliberatiiviset kyselyt (*deliberative polls*). Tässä työssä tarkasteltava viisausraati on omanlaisensa deliberatiivisen demokratian toteutus, jossa korostuu arkiosaaminen (esim. Asenbaum 2016). Utopismin puolella on myös esitetty, että pitkäjänteisempi arvalla valittu deliberatiivinen kamari olisi toivottava, koska vain sellainen kykenisi tämän näkemyksen mukaan puntaroimaan laajamittaisia ongelmia, jotka ovat mittakaavoiltaan liian suuria *mini-publiceille* (Gastil ja Wright 2019, 21).

Tämänhetkinen fokus tutkimusmaailmassa kohdistuu kuitenkin deliberatiivisen demokratian kohdalla erityisesti *deliberative mini-public* -nimisiin foorumeihin (tästedes DMP) eli kansan pienoismalleina toimiviin foorumeihin (esim. Lage ym. 2023, 3). Hämmennystä tuottaa usein se, että DMP ei ole niinkään deliberatiivisen demokratian ilmentymä, vaan pikemminkin useille toteutuksille ominainen tapa järjestää foorumit. Edellä mainitusta kansalaisraadista voidaan esimerkiksi sanoa, että se on tietynlainen DMP-foorumien alatyyppejä (esim. Lage ym. 2023).

Kaksi tunnusmerkkiä on Dean ym. (2024, 510) mukaan DMP-foorumeille ominaista: osallistujien satunnainen valinta ja moderoitu eli *fasilitoitu* keskustelu. Willis ym. (2022) laajentavat tätä määritelmää tunnistamalla neljää ominaisuutta: 1) osallistujien satunnaisvalinta, 2) oppimisvaihe eli osallistujien tietämyksen kasvattaminen käsiteltävästä aiheesta, 3) deliberaatio ja 4) ehdotuksen tai päätöksen tuottaminen. Näitä tunnusmerkkejä ei tule kuitenkaan ymmärtää pakollisina, vaan tavallisina ominaisuuksina. Tässä työssä tarkasteltavassa viisausraadissa ei esiinny esimerkiksi ollenkaan oppimisvaihetta.

Kuten jo mainitsin, DMP:t ovat tällä hetkellä erittäin suosittuja ympäri maailmaa. Luonteeltaan ne ovat kuitenkin useimmiten lisäyksiä nykyisiin järjestelmiin, eivätkä yleisesti muuta nykyisten demokratioiden instituutioita (Landwehr 2024, 260–61). Tästä onkin kehkeytynyt eräänlainen erimielisyyden aihe tutkimuskentässä. Hammond (2020) esittää, että deliberatiivista demokratiaa voidaan hyödyntää sekä järjestelmän sisällä toimivana että radikaalimpana eli järjestelmää mullistavana. Esimerkiksi Ehs (2024) pitää kuitenkin DMP-foorumien tavoitteena ensisijaisesti epäaktiivisten kansalaisten poliittista aktiivointia sekä disinformaation ja populismin vastaista taistelua. Niemeyer ja Jennstål (2018) ehdottavat vielä jyrkemmin, että DMP:ille ei pitäisi suoda suoraa lopullista päätösvaltaa, ja että DMP-foorumi ei ole sama asia kuin deliberatiivinen demokratia eikä ainoa mahdollinen kehityskulku. Vaikka vastaääniäkin löytyy, todellisuudessa deliberatiivisen demokratian sija demokratioissa

on tähän asti ollut lähinnä neuvoa-antava ja lisäyksellinen. Tulen palaamaan tähän luvussa 2.2.3, joka käsittelee deliberatiivisten foorumien vaikutusta.

DMP:t voivat siis aktivoimalla kansalaisia ratkaista poliittisia umpikujia (Setälä 2017, 849) erityisesti silloin, kun kyseessä on kovin riidanalainen aihe, kuten ilmastonmuutos (Ehs 2024). Tarkistellaan siis seuraavaksi deliberatiivisen demokratian roolia ilmastopolitiikassa.

2.2.1 Deliberatiivisympäristödemokraattinen teoria

Haluan alkuun todeta, että puhutaan tässä luvussa nimenomaan deliberatiivisen ilmastopolitiikan *teoriasta*. Tätä on tärkeää korostaa, sillä deliberatiivisen demokratian vaikutusta ilmastonmuutokseen on tähän asti ollut vaikea mitata määrällisesti, koska deliberatiivista demokratiaa ei ole vielä sovellettu sellaisella tasolla, että se olisi voinut vaikuttaa valtion kasvihuonepäästöihin (Lindvall ja Karlsson 2024, 96). Tutkimusnäyttöä deliberatiivisympäristödemokraattiselle teorialle löytyy toki runsaasti, kuten tulen myös tässä luvussa esittelemään, mutta kyseessä ovat yleisesti nimenomaan paikalliset tai alueelliset kokeilut, joiden vaikutus on usein jäänyt pieneksi.

Deliberatiivisympäristödemokraattinen teoria (DYT) on varsin löyhä kokoelma saman katon alle mahtuvia löydöksiä, teorioita ja viitteitä. Vaikka käsitettä ei sellaisenaan varsin usein käytetä tutkimuskirjallisuudessa, teorian kiteytyvät kuitenkin yhteen asiaan, minkä takia käytän tästedes myös kyseistä käsitettä. DYT:n ideana on se, että deliberatiivisen demokratian ympäristöasioissa tuottamat hyödyt ovat sen haittoja suurempia (Baber ja Bartlett 2018). Kuten Baber ja Bartlett (2018) esittävät, deliberatiivista demokratiaa tulisi nähdä ympäristökestävyyden tarpeellisena osana, joskaan se ei yksin riitä. Tätä näkemystä, että deliberatiivinen demokratia ei yksin ole ratkaisu, eikä sen tulisikaan korvata edustuksellista demokratiaa, jakavat lukemattomat muut oppineet (esim. Habermas 1996; Malleson 2019; Miller 1992, 54; Schäfer ja Merkel 2020; Smith 2003). Käyn ensiksi läpi Baber ja Bartlettin laatiman listan DYT:n vaaroista, minkä jälkeen siirryn esittelemään sen hyötyjä.

Ensimmäinen Baber ja Bartlettin (2018) mainitsema riski on deliberatiivisten foorumien syrjäyttämisen-, yhdenvertaisuus- ja reiluusongelmat.⁵ Smith (2003) esittää, että deliberatiiviset foorumit voivat yrittää parantaa institutionaalista inklusiivisuutta joko kasvattamalla osallistujien lukumäärää tai soveltamalla stratifiointia satunnaisotannassa. Osallistujien

---

⁵ Päätin tässä yhdistää syrjäyttämistäipumukset sekä yhdenvertaisuus- ja reiluusongelmat yhden otsikon alle, koska ne liittyvät aiheellisesti tiiviisti yhteen.

lukumäärän kasvattamisen kohdalla on valitettavaa, että juuri pienemmissä foorumeissa toteutuu korkealaatuinen deliberaatio ja yhdenvertainen keskusteluprosessi paremmin (Smith 2003; Lafont 2015). Sen lisäksi Bua (2017) on löytänyt viitteitä, että deliberatiivisten prosessien lainsäädännöllinen vaikutus pienenee, kun niiden osallistujamäärä kasvaa. Myös osallistumisen yhdenvertaisuutta voidaan parantaa esimerkiksi moderoinnilla (Smith 2009). Smith (2009) mainitsee lisäksi, että osallistumisen yhdenvertaisuus toteutuu paremmin, kun paikalla on ”kriittinen massa” vähemmistöryhmistä, mikä voi puolestaan myös vähentää ryhmän sisäisiä hajaannuksia.⁶

Satunnaisuus on siis deliberatiivisessa demokratiassa keskeisessä asemassa. Täydellistä satunnaisuutta deliberatiivisissa foorumeissa voidaan Smithin (2009, 80–81) mukaan kuitenkin vain *lähennellä* koska tietokannat ovat aina vinoutuneita, jotkin ryhmät osallistuvat muita todennäköisemmin (tahaton yliedustus), ja koska joissain tapauksissa saattaa itse asiassa olla toivottavaa, että tietyt ryhmät ovat yliedustettuja (tahallinen yliedustus).

Tähän liittyykin toinen ongelma: Rekrytoinnissa on ylipäätään usein vaikeaa saada riittävästi osallistujia mukaan foorumiin (Jacquet 2017). Esimerkiksi Van Der Doesin (2023) tutkimassa osallistuvan budjetoinnin tapauksessa kävi niin, että vaikka pelissä olevaa rahaa lisättiin, osallistuminen ei lisääntynyt. Tämä oli toki vain yksittäinen tapaus, mutta se herättää silti kysymyksen siitä, miksi ihmiset eivät osallistu, vaikka panokset olisivat korkealla. Näin ollen tästä voi helposti lannistua, sillä vaikuttaa siltä, ettei ihmisten halukkuus osallistumaan yksinkertaisesti riitä nykypäivänä. Optimistisempiäkin näkemyksiä kuitenkin löytyy (esim. Neblo 2015, 151) ja Smith (2009, 107) esittää, että ihmisten osallistumishalukkuus on korkealla, toisin kuin hallitusten, jotka eivät ole vielä vakuuttuneita sen kustannustehokkuudesta.

Tähän asti olen esitellyt eri näkemyksiä ja ongelmakohtia, jotka liittyivät *institutionaaliseen* syrjimättömyyteen. Smith (2009, 21–22) esittää kuitenkin, että sen lisäksi on myös kiinnitettävä huomiota *osallistumisen* syrjimättömyyteen. Hän argumentoi, että pelkkä osallistuminen foorumiin ei välttämättä tarkoita, että osallistujaa kuunnellaan (esim. myös Young 2000, luku 2). On kuitenkin keinoja parantaa osallistumisen inklusiivisuutta, kuten esimerkiksi moderaattorien käyttö (Ross ym. 2021).

---

⁶ Feministisen teorian poliittinen intersektionaalisuus osoittaa kuitenkin, että vähemmistöryhmien dynamiikka ei ole aivan näin yksinkertaista, vaan vähemmistöryhmiin täytyy suhtautua moniulotteisesti (esim. Crenshaw 1991).

Vaikka inklusiivisuutta voidaan deliberatiivisissa foorumeissa yrittää parantaa eri konstein, liittyy syrjintään silti selviä haasteita. Niihin lukeutuu vähäosaisten epäsuotuisa asema, jota asiantuntijätiedon korostaminen foorumeissa vielä pahentaa. (Asenbaum 2016.) Tämä näkemys vihjailee, että foorumit, joissa asiantuntijätiedolla on vähemmän painoarvoa, voisivat inklusiivisuuden osalta suoriutua paremmin. Tutkittavana oleva Vorarlbergin viisausraati on juuri lähtökohtaisesti asiantuntijaton. Palaan asiaan luvussa 3.1, jossa selitän sen toimintaperiaatteita tarkemmin. Asiantuntijoiden osaamisen täydellinen poissulku ei kuitenkaan ole myöskään toivottavaa, sillä juuri kaikkien äänen kuunteleminen yhdenvertaisesti on tärkeää deliberatiivisen järjestelmän meriitille (Parkinson ja Mansbridge 2012, 155).

Tähän liittyen mainittakoon toinen Baber ja Bartlettin (2018, 759–60) nostama riskikohta on paikallistietämyksen huono huomioon ottaminen. Heidän mukaansa asiantuntijat eivät oikein luota tavallisten ihmisten tietämykseen.⁷ Juuri paikallistietämyksen eli tavallisten kansalaisten näkemysten ottaminen huomioon on kuitenkin ilmastonmuutoksen kohdalla yhä tärkeämpää ja pelkkä teknokraattinen ratkaisu ei enää kelpaa. Deliberatiivisten foorumien legitimitettä ja vaikuttavuutta saattaa horjuttaa myös se, että eliitit näkevät ne enemmän kooptaation kuin osallistuvuuden keinoina. (Baber ja Bartlett 2018, 759–61.)

Viimeinen Baber ja Bartlettin (2018, 761) esittämä mahdollinen riski deliberatiivisessa demokratiassa on sen mahdollisesti liiallinen onnistuminen konsensuksen hakemisessa. Kuten he myös huomauttavat, tämä seikka johtuu deliberatiivisen demokratian ytimessä piilevästä ristiriidasta, jonka takia konsensuksen saavuttaminen deliberatiivisissa foorumeissa heikentää tulevaa deliberaatiota. Esimerkiksi Smith (2003, 37) esittää asian näin:

A decision implies the end of discursive process. But deliberation is in principle ongoing [...], there is no obvious end-point to the process of mutual understanding, reasoned dialogue, persuasion and judgment.

---

⁷ Asiantuntijoin skeptisyyteen kytkeytynee myös se, että ilmastonmuutokseen liittyvä ongelmat ovat hyvin monimutkaisia, kuten Willis ym. (2022) nostavat esille. Dean ym. (2024, 529) pitävätkin agendan laajuuden oikeaa tasapainottelua käytettävissä olevan ajan kanssa keskeisenä episteemisen laadun varmistamisessa. Ilmastonmuutoksen käsittely onkin lyhytaikaisten foorumien osallistujille kova pähkinä purtavaksi, kun se on niin laaja ja hämmentävä ongelmakokonaisuus (Duvic-Paoli 2022). Siksi jaetaan foorumi usein pienryhmiin, jotka käsittelevät sen osa-aiheita (Duvic-Paoli 2022; Ainscough ja Willis 2024). Tämä aiheuttaa kaksi ongelmaa: Useampia aihepiiriä poikki leikkaavien asioiden käsittely vaikeutuu ja ongelmakokonaisuuksien keskinäisriippuvuutta ei hahmoteta (Duvic-Paoli 2022). Juuri ongelmien moniulotteisuuden hahmottaminen on kuitenkin Millerin (1992, 56–65) mukaan deliberatiivisen demokratian vahvuuksia.

Tämä *loppupisteen* asettaminen deliberaatiolle heikentää Smithin (2003, 38) mukaan sen laatua muuntaen osallistujien käyttäytymistä strategisemmaksi. Tämä luo selvästi tietynlaisen ristiriidan deliberaation laadun varmistamisen ja lopputuloksen saavuttamisen välille. Konsensuksen hakemista on kritisoitu muillakin tavoin, esimerkiksi agonistisen koulukunnan⁸ toimesta. Toisaalta Setälä (2017, 848–49) huomauttaa, ”ettei kirjallisen ehdotuspaperin vaatimus välttämättä luo epädeliberatiivisia ryhmädynamiikkoja”.⁹ Tähän liittyen on esimerkiksi Ross (2021, 1520) havainnut, että tutkimansa tapauksen osallistajat olivatkin olleet sitä mieltä, että heidän henkilökohtaisia näkemyksiään oli kuultu ennen loppuäänestystä. Asia näyttäytyy siis tämän lyhyen, esimerkillisen analyysin perusteella ristiriitaiselta. Myös Baber ja Bartlett (2018, 761) huomauttavat, ettei tiedetä, missä määrin tämä riski pitää paikkansa.

Selvää lienee kuitenkin se, että päätöksen saantia ja deliberaation laatua täytyy tasapainotella. Jos *päätöksentekoa* painotetaan liikaa deliberatiivisissa foorumeissa, saattaa deliberaation laatu kärsiä, kun taas päätöksettömän foorumin vaikutus jäänee olemattomiin. Tässä työssä tarkasteltavan viisusraadin osalta on hyvä huomioda, että se ei ole paikka, jossa tehdään *päätöksiä*, vaan raadissa sovelletaan niin sanottua vaihtoehtoisluonti-nimistä lähestymistapaa (*choice creation*). Tämä tarkoittaa sitä, että kaikkien osallistujien näkemykset yhdistetään yhteiseksi päätöslausumaksi ilman, että mitään tiettyä näkökulmaa hylätään (Asenbaum 2016).

Kuten olen jo maininnut, Baber ja Bartlett (2018) pitävät deliberatiivisten foorumien hyötyjä suurempina kuin niiden haittoja. Deliberatiivisia kansalaisraateja¹⁰ ei saa silti nähdä ihmelääkkeenä ilmastonmuutoksen pysäyttämiseksi (Duvic-Paoli 2022; Willis, Curato, ja Smith 2022), vaan yhtenä tarpeellisena osana (Baber ja Bartlett 2018). Pureudutaan siksi seuraavaksi deliberatiivisten foorumien tuomiin hyötyihin.

---

⁸ Esim. Mach (2023) edustaa ns. agonistista demokraattista koulukuntaa, jota usein nähdä deliberatiivisen demokratian vastakohtana. Tässä koulukunnassa ei nähdä erimielisyyksiä pahana asiana, vaan rakentavina osina. Machin kritisoikin, että kansalaisraadit korostavat konsensusta liiasti, eivätkä anna tilaa erimielisyyksiä muun muassa alkuoletusten suhteen. (Machin 2023.)

⁹ oma käänös

¹⁰ Kansalaisraadit eivät ole käsitteellisesti sama asia kuin viisusraadit. Ne jakavat kuitenkin useita piirteitä, joten pidän eri deliberatiivisten kokeiluiden tutkimusnäytteen käyttämistä perusteltuna. Tarkemmin ottaen ovat sekä kansalaisraadit, että viisusraadit (yleensä) mini-publiceja eli niihin valitaan kansalaisia satunnaisotannolla ja käytetään mahdollisesti stratifiointia, joskin ne eroavat yksityiskohdissa eli ovat esimerkiksi kestoiltaan tai tarkoilta toimintatavoilta erilaisia (Ehs 2024; Asenbaum 2016; Lage ym. 2023)

Willis ym. (2022) mainitsevat neljä deliberatiivisen demokratian ominaisuutta¹¹, jotka auttavat vastaamaan nykyisten demokraattisten järjestelmien ongelmiin ilmastonmuutoksen ratkaisemisessa: Ensin he mainitsevat deliberatiivisen demokratian kyvyn tuottaa valistuneita näkemyksiä ja pitkäjänteisiä päätöksiä. Deliberatiivisissa keskusteluissa korostuukin yhteinen hyvä, kun taas itsekkyyttä on ikään kuin mahdotonta viestittää foorumeissa (Elster 1997, 12–13). Deliberaatio auttaa siis havaitsemaan ryhmän yhteisiä päämääriä ja sen kautta edistämään yhteistä toimintaa (MacKenzie 2018, 263).

Keskeistä on, että ilmastonmuutos koskee myös tulevia sukupolvia eli sellaisiakin ihmisiä, jotka eivät ole vielä syntyneet. Muun muassa Elster (1997) toteaa, että juuri tulevien sukupolvien huomioiminen on yksi deliberatiivisen demokratian erikoisvahvuuksista. Hän vertaa sitä sosiaaliseen valintaan, jossa on valittavissa vain joukko ennalta määrättyjä vaihtoehtoja. Siinä ei hänen mukaansa oteta tulevia sukupolvia huomioon, kun taas deliberaation rationaalisuus tukee niiden huomioimista. MacKenzie (2018) puolestaan suhteellistaa tulevien sukupolvien huomioon ottamisen puutetta nykydemokratioissa sanoen, että niillä on pelkästään ”taipumus” toimia tulevien sukupolvien intressejä vastaan. Hänkin tukee kuitenkin näkemystä, että sekä deliberatiivinen demokratia että demokraattinen deliberaatio¹² onnistuvat paremmin huomiomaan tulevia sukupolvia.

Lisäksi on myös esitetty, että deliberatiivinen demokratia tuottaa progressiivisempaa ilmastopolitiikkaa, kuten muun muassa Irlannin perustuslakikonventio (esim. Muradova, Walker, ja Colli 2020), riittävyysaiheiden sisällyttäminen ehdotuksiin (esim. Lage ym. 2023) sekä teoreettiset pohdinnat uudesta deliberatiivisesta kamarista Yhdysvaltain kongressiin (esim. Malleson 2019, 187) osoittavat. Tästä johdan myös tämän työn ensimmäisen hypoteesin (h1): *Vorarlbergin deliberatiivinen ilmastoviisausraati ehdotti selvästi progressiivisempaa ilmastopolitiikkaa kuin hallitus oli koalitio-ohjelmassaan luvannut.*¹³

---

¹¹ Kyseessä ei ole tyhjentävää listaa ja muitakin ominaisuuksia olisi mahdollista listata (katso Baber ja Bartlett 2018). Minusta tämä listaus toimii kuitenkin hyvänä perustana laajemmalle keskustelulle.

¹² Deliberatiivinen demokratia on Chambersin (2003) viitannut MacKenzie 2018, 265–266) mukaan yhteiskuntalaajuinen deliberatiivinen prosessi, jossa sallitaan tiettyjä oikoteitä deliberatiivisissa normeissa. Demokraattisessa deliberaatiossa on sen sijaan kyse pienistä deliberatiivisista foorumeista, jotka ovat lähempänä deliberatiivista ideaalia. Asiaan liittyen löytyy paljon kirjallisuutta (katso esim. Hammond 2020; Lafont 2015, 43–45). En pohdi sitä tässä tarkemmin, mutta lukijan on kuitenkin hyvä olla tietoinen tämän eron olemassaolosta. Useimmiten puhutaan tutkimuskirjallisuudessa nimenomaan *deliberatiivisesta demokratiasta* ja ei *demokraattisesta deliberaatiosta*, minkä takia valitsinkin edellä mainitun tämän työn käsitteelliseksi ytimeksi, vaikka demokraattinen deliberaatio olisi kenties sopivampi käsite.

¹³ Tämä hypoteesi on suhteellisen väljä enkä pidä järkevänä asettaa tiettyä prosenttimäärää sille, milloin katson sen ehtojen täyttyneen. Sen sijaan on kyse laajemmasta kuvasta: Ovatko ehdotuksia yhtä tiukkoja kuin

Toinen hyödyllinen deliberatiivisen demokratian ominaisuus, jonka Willis ym. (2022) mainitsevat, on, että deliberatiivinen demokratia tarjoaa tarpeellisen lisäyksen tieteelliselle näkökulmalle ympäristöasioissa. Kuten jo aiemmin mainitsin, myös Bovenkerk (2015) on esittänyt, että asiantuntijoiden äänen pitäisi olla vain yksi muiden joukossa. Hänen mukaansa deliberatiivisella demokratiolla on tässä hyvät eväät onnistua, sillä se kannustaa ajattelemaan laajasti. Tämä linkittyy siis suoraan deliberatiivisen demokratian normatiiviseen ytimeen eli siihen, että se helpottaa koko kansan edun puntarointia (Elster 1997, 12–13; MacKenzie 2018, 263; Miller 1992).

Kolmas ominaisuus on deliberatiivisen demokratian osallistujien vapaus ulkoisesta painostuksesta ja oman edun tavoittelevuudesta (Willis, Curato, ja Smith 2022). Tämä etu näkyy esimerkiksi myös Gastil ja Wrightin (2019) visioimassa deliberatiivisessa kamarissa. He kuvailevat, että sellaisen arvotun kamarin jäseniin ei kohdistuisi (ainakaan samoissa määrin kuin perinteisiin poliitikkoihin) painostusta rahan tai uudelleenvalinnan muodossa.¹⁴

Viimeisenä etuna Willis ym. (2022) mainitsevat deliberaation kyvyn luoda kaksisuuntaista keskustelua päätöksentekijöiden kanssa. Tässä kannattaa muistuttaa mieleen, että DMP-foorumien tarkoitus on nimenomaan vahvistaa vuoropuhelua kansan ja päätöksentekijöiden välillä sen sijaan, että vuoropuhelu rajoittuisi vain äänestämiseen vaaleissa. Näin ollen on tavoitteena tehdä päätöksentekijöistä vastaanottavaisempia. (Ainscough ja Willis 2024.) Vuoropuhelun vahvistaminen voi DMP:ssä näkyä niin, että poliitikoilla on velvollisuus vastata niiden antamiin ehdotuksiin, mikä puolestaan vähentää *cherry-picking*-ilmiön riskiä (Setälä 2017). Kuten tulen esittämään luvussa 3.2, sellainen velvollisuus pätee tässä työssä tarkisteltavassa Vorarlbergin tapauksessa.

Tässä luvussa olen avannut, mitä on deliberatiivisympäristödemokraattinen teoria, sekä sen hyötyjä ja haittoja. Kaiken kaikkiaan voidaan deliberatiivisen demokratian foorumien olettaa

---

hallituksen? Ovatko ehdotukset epämääräisiä ja vähäpätöisiä? Ovatko ehdotukset keskimäärin hallituksen ehdotuksia kunnianhimoisempia? Nämä toimivat esimerkillisinä indikaattoreina.

¹⁴ Tämän asian yhteydessä puhutaan useasti myös työskentelyrauhasta ja -salaisuudesta, joita voivat ulottua esimerkiksi keskusteluihin tai loppuäänestykseen. Gastil ja Wright (2019) esittävät, että sekä deliberatiiviset että edustukselliset foorumit hyötyvät työskentelyrauhasta keskusteluissa, sillä se parantaa deliberaation laatua. Myös salainen loppuäänestys voi olla hyödyllinen, sillä se voi vähentää osallistujiin kohdistuvaa lahjonta- ja korruptioriskiä (Gastil ja Wright 2019). Muitakin tukkijoita on antanut ymmärtää, että deliberatiivisen demokratia saattaa hyötyä salaisuudesta (esim. Chambers 2005). Vaikka keskustelun ja loppuäänestyksen salaisuus voi siis parantaa deliberatiivista laatua ja vähentää ulkoisia painostuskeinoja, siihen liittyy myös ilmeisiä riskejä. Lafont (2023) esittää, että se on ristiriidassa deliberatiivisen demokratian proseduraalisen legitimitetin kanssa, sillä äänestäessä salaisesti tapahtuu päätöksentekoprosessi deliberatiivittomassa tilassa. Tämä on pätevä huomio erityisesti siksi, että juuri tätä edustuksellisen demokratian seikkaa ovat usein kritisoineet nimenomaan deliberatiivisen demokratian teoreetikot.

tuottavan progressiivisempaa ilmastopolitiikkaa, puntaroituja ja pitkäjänteisiä päätöksiä sekä ottamaan paremmin huomioon myös tulevia sukupolvia.

2.2.2 Republikaanisinstitutionaalinen lähestymistapa

Esittelen tässä luvussa tämän työn tarkastelukehyksen eli republikaanisinstitutionaalisen lähestymistavan. Oppositiossa esittelen tähän vielä systeemisen lähestymistavan ja verkostanalyysitavan. Systeeminen lähestymistapa tarjoaa laajimman ymmärryksen deliberatiivisesta demokratiasta, institutionaalinen tarkastelutapa suppeimman keskittyen yksittäisiin instituutioihin ja verkostanalyysitapa sijoittuu niiden väliin. Haluan aluksi vielä huomauttaa, että tämä kolmijako ja sen yleisluonteinen esittely perustuvat Zgiepin (2019) kirjoittamaan artikkeliin, jossa Zgiep lanseeraa verkostanalyysitavan pitäen sitä sopivampana kuin kahta muuta tarkastelukulmaa. Turvaudun yksittäisten lähestymistapojen esittelyssä Zgiepin listauksen lisäksi kuitenkin myös alkuperäislähteisiin.¹⁵

Institutionaalisisessa lähestymistavassa keskitytään deliberatiivisiin instituutioihin, jotka tuottavat yhteisellä työllä parempia yhteisiä tuloksia (Zgiep 2019, 3). Jürgen Habermas, jota pidetään usein deliberatiivisen demokratian ”isähahmona”, on oman tulkintani mukaan juuri tämän lähestymistavan edustaja, joskin hänen näkemyksissään huomaa myös systeemisen tarkastelukulman piirteitä, kuten esitän myöhemmin. Hän luonnehtii, että deliberatiivisella järjestelmällä on keskus (lainsäädäntöelin), jota ympäröi deliberaation kehä (Parkinson ja Mansbridge 2012, 9–10). Habermasin mukaan deliberatiivinen politiikka on riippuvainen ”demokraattisesti institutionalisoidun tahdonmuodostuksen ja epämuodollisen tahdonmuodostuksen vuorovaikutuksesta” (Habermas 1996, 308).¹⁶ Institutionalisoitu deliberaatio on siis vain yksi pala kokonaiskuvaa, minkä takia pidänkin Habermasia jonkinlaisena systeemisen ja institutionaalisen lähestymistavan välimuodon edustajana. Itse olen tässä työssä kuitenkin kiinnostunut lähinnä ”demokraattisesti institutionalisoidusta tahdonmuodostuksesta”.

Institutionaalisen lähestymistavan sisällä voidaan Zgiepin (2019) mukaan vielä erottaa kaksi alaluokkaa toisistaan: republikaaninen malli, joka edustaa diskursiivista osallistumista, ja liberaali malli, joka edustaa diskursiivista edustusta. Nämä perustuvat Habermasin näkemyksiin, mutta poikkeavat niistä jonkin verran, sillä Zgiep ei tue Habermasin näkemystä

---

¹⁵ Zgiepin luettelo on kuitenkin varsin käyttökelpoinen, vaikka olenkin eri mieltä hänen johtopäätöksensä kanssa.

¹⁶ oma käännös

siitä, että deliberatiivinen demokratia muodostaa oman *proseduraalisen* mallin. Yhdyn Zgiepin esittämään käsitykseen ja pidän esitettyä kahtiajakoa republikaaniseen ja liberaaliin malliin käypänä erotteluna.¹⁷ Republikaanisen mallin ytimessä on diskursiivinen edustus eli deliberaation institutionalisointi demokraattisen vallan rajoittamiseksi (Zgiep 2019, 4).¹⁸

Perehdytään seuraavaksi Habermasin omaan esittelyyn tästä lähestymistavasta:

The republican concept of "politics" refers [...] to the practice of self-determination on the part of enfranchised citizens who are oriented to the common good and understand themselves as free and equal members of a cooperative, self-governing community (Habermas 1996, 268).

Erityisen huomionarvoista tässä näkemyksessä on, että ”yhteinen hyvä” on luontainen osa tätä deliberatiivisen demokratian mallia. Se onkin osasy, miksi tämä malli on valikoitunut tämän työn lähestymistavaksi. Lisäksi kansalaisille lankeavat kommunikaation ja poliittisen osallistumisen oikeudet ovat *myönteisiä oikeuksia*, kun taas seuraavaksi esiteltävä liberaali malli takaa kansalaisilleen *kielteisiä oikeuksia* (Habermas 1996, 269–70). Tätä voi verrata peruskäsitteelliseen keskusteluun vapaudesta politiikan tutkimuksessa – eli puhutaanko vallasta käsittäen sitä *vapautena tekemään jotain* vai *vapautena jostakin asiasta*. Habermas listaa joka tapauksessa kaiken kaikkiaan neljä asiaa, joissa liberaali ja republikaaninen malli eroavat toisistaan: kansalaisuus, jota jo mainitsinkin, lakikäsité, politiikan prosessin luonne ja proseduraaliset olosuhteet (Habermas 1996, 269–74).

Liberaalissa mallissa tavoitteena on puolestaan rajoittaa demokraattista valtaa deliberaation avulla eli vaatia politiikalta tilintekoa (Zgiep 2019, 4). Liberaalissa mallissa korostuvat yksityishenkilöiden intressit, joita yritetään edistää julkishallinnon toimiessa ikään kuin oppositiona niihin (Habermas 1996, 268–70). On huomionarvoista, että nykyisissä liberaaleissa demokratioissa esiintyy myös sana *liberaali*. Liberaalia demokratiaa ylistetään usein parhaana tai jopa ainoana mahdollisena demokratian vaihtoehtona. Jos kuitenkin liberaalisuus ymmärretään liberaalin mallin mukaisesti etenkin yksityisintressien puolustamisena, tämä tarkoittaa väistämättä sitä, että nykyinen liberaali demokratia on ristiriidassa kollektiivisemmän näkemyksen deliberatiivisesta demokratiasta eli republikaanisen mallin kanssa. Tämä herättää jatkokysymyksiä liittyen kapitalismiin ja ylipäätään yksilökeskeisyyden yhteensopivuuteen deliberatiivisen demokratian kanssa. Koska

---

¹⁷ Ohittamalla proseduraalisen mallin yksinkertaistan deliberatiivisen demokratian teoriaa väistämättä. Haluan tässä huomauttaa, että olen kuitenkin tietoinen sen olemassaolosta (katso Habermas 1996) sekä siitä esitetystä kritiikistä (katso Lafont 2023).

¹⁸ Zgiep erottelee republikaanisessa mallissa vielä kaksi variaatiota toisistaan, mutta jätän nämä tässä huomiotta.

ilmastonmuutos vaatii juuri koko kansan edun ajattelua ja yhteistoimintaa, pidän republikaanisinstitutionaalista lähestymistapaa lopulta selvästi sopivimpana tarkastelukulmana tähän työhön.

Systeeminen lähestymistapa tarjoaa puolestaan keinon tarkastella deliberaatiota laajemmin (Parkinson ja Mansbridge 2012, 2). Se keskittyy siis siihen, miten instituutiot on upotettu laajempaan poliittiseen prosessiin (Zgiep 2019, 6). Systeemisessä lähestymistavassa myös epävirallisella keskustelulla voi olla vaikutusvaltaa, jos se muuttaa enemmistön mielipidettä. Silloin se voidaan ymmärtää kollektiivisena päätöksenä. Samoin tämä vahvistaa käsitystä, että deliberaatio on prosessi ilman selkeää loppupistettä. (Parkinson ja Mansbridge 2012, 5–9.) Vaikka systeeminen lähestymistapa ei olekaan tämän työn lähestymistapa, joitain sen piirteitä voidaan kuitenkin hyödyntää. Erityisen hyödyllisenä pidän näkemystä siitä, että DMP-foorumien omaisuuksien lisäksi pitäisi myös tarkastella niiden yhteyttä olemassa oleviin instituutioihin eli niiden *integratiivisia* ominaisuuksia (Boswell, Dean, ja Smith 2023). Vaikka keskityn tässä työssä Vorarlbergin Bürgerratin institutionaaliseen tarkasteluun, ovat myös sen integratiiviset ominaisuudet tärkeitä varsinkin vaikuttavuuden kannalta.

Mainittakoon lopuksi vielä Zgiepin (2019) lanseeraama verkostanalyysitapa (*network approach*). Zgiep kritisoi siinä sekä institutionaalista että systeemistä lähestymistapaa. Ensimmäistä pidetään liian suppeana, sillä se eristää deliberaation sen kontekstista, kun taas viimeisenä mainittua hän pitää liian laajana. Verkostanalyysitapa sijoittuu näiden kahden ääripään välille tutkien deliberatiivisen demokratian ominaisia suhteita. Näin ollen se perustuu sosiaalitieteissä kehitettyyn verkostoteoriaan. (Zgiep 2019.)¹⁹

Tärkein anti tästä verkostolähestymistavasta on, että institutionaalisisessa lähestymistavassa piilee ongelmia, kuten esim. kontekstin huomiotta jättäminen. Joitakin ongelmista luulen pystyväni ratkaisemaan käyttämällä *Sequential Impact Matrixia* analyysikeinona, mikä auttaa

---

¹⁹ Verkostolähestymistapaa voidaan kritisoida: Ensinnäkin Zgiep perustelee lähestymistapansa tarvetta sillä, että sekä institutionaalinen että systeeminen lähestymistapa saavat aikaan keskenään vertaamattomia tuloksia. Zgiep (2019, 5) sanookin suoraan, että hän pitää tutkimusasetelmien laajaa kirjoa syypäänä mahdottomuuteen yleistää. Muita tutkijoita (esim. Parkinson ja Mansbridge 2012, 125; Dean ym. 2024, 529) on kuitenkin pitänyt deliberatiivisten *instanssien* variaatiota yleistettävyyden esteenä, ei tutkimusasetelmien. Olen taipuvainen yhtymään heidän mielipiteeseensä. Esimerkiksi tässä työssä tarkasteltava *Bürgerrat* perustuu viisautsaadin periaatteeseen ja siihen rekrytoidaan 20 osallistujaa ("Häufig gestellte Fragen (FAQ) – Bürgerrat.net", ei pvm.). Saksassa oli kuitenkin myös pari vuotta sitten tutkittavana eräs "Bürgerrat Demokratie", joka puolestaan perustui Citizens' Assembly -ideaan ja rekrytoi 160 osallistujaa (Dean ym. 2024, 512). On tärkeää ymmärtää, että käsitteitä voidaan yleistää, kun jokaisella instanssilla on omat ominaispiirteensä. Olisi siis yleistettävyyden kannalta paljon järkevämpää luoda luokittelukaava deliberatiivisen demokratian eri toteutuksille. Toinen syy, miksi Zgiepin lähestymistapa ei valikoitunut tämän työn teoriaksi on se, että se on (vielä) hyvin teoreettinen ja sitä ei ole nykymuodissaan vielä käytetty tutkimuksissa lainkaan, sikäli kuin tiedän.

ottamaan myös päätöksentekijöiden preferenssit ja deliberaation jälkeiset päätökset huomioon (vrt. Vrydagh ja Caluwaerts 2023).

2.2.3 Deliberatiivisten foorumien vaikutus

DMP-foorumien vaikutus²⁰ muodostaa oman ongelmakokonaisuutensa ja on omiaan tuottamaan vilkasta ja erimielisyyksien sävyttämää keskustelua politiikan tutkijoiden keskuudessa. Setälä (2017, 846) selittää, että DMP-foorumien vaikutus on yleisesti vähäistä ja lisäksi vallitsee myös *cherry-picking*-ilmiön riski, sillä foorumien päätösdokumentit ovat yleensä *ehdotuksia* eivätkä sitovia päätöksiä. Myös Hoppe (2011) toteaa, että *cherry-picking* on todellinen riski. Näin ollen voidaan päätellä, että jos deliberatiivinen foorumi on liian tiukasti kytketty päätöksentekijöihin, tulee DMP:sta lähinnä vallanpitäjien työkalu. Font ym. (2018) huomasivat omassa tutkimuksessaan, että päätöksentekijät omaksuvat todennäköisimmin ehdotuksia, jotka ovat halpoja ja limittyvät hallituksen alkuperäisten preferenssien kanssa, minkä takia hekin tulevat siihen lopputulokseen että *cherry-picking*-ilmiötä on tässä yhteydessä havaittavissa. Tästä voidaankin johtaa tämän työn toinen hypoteesi (h2): *tutkittavassa tapauksessa on havaittavissa cherry-picking-ilmiötä.*

DMP-foorunit ovat tähän asti olleet lähinnä neuvoa-antavia. Sitovia päätöksiä on siis syntynyt vähän ja näin ollen myös vaikutus on ollut usein vaatimatonta. Jopa suurimmassa tähän asti järjestetyssä deliberatiivisessa ilmastokokouksessa, Ranskassa, vaikutus jäi vähäiseksi (Giraudet ym. 2022). Silti vaikutuksetonkin DMP voi onnistua poliitikoiden ja kansan välisen kuilun pienentämisessä (Mulvad ja Popp-Madsen 2021, 81), mikä puolestaan parantaa kaksisuuntaista kommunikaatiota, mikä sekin, kuten jo aiemmin totesin, on tärkeä deliberatiivisen demokratian lupaus. Duvic-Paolilla (2022) on vielä optimisempi asenne kansalaisraatien vaikutuksen suhteen todetessaan, että neuvoa-antavassakin roolissa ne voivat vaikuttaa myönteisesti poliittisiin päätöksiin.

Toisaalta voidaan normatiivisesti pohtia, pitäisikö deliberatiivisilla foorumeilla edes olla enemmän vaikutusvaltaa. Muun muassa Niemeyer ja Jennstål (2018, 340) vastustavat todellisen päätöksentekovallan suomista DMP-foorumeille. Tosin voidaan katsoa, että poliittisen järjestelmän vankkuus riippuu ensisijaisesti siitä, että se voi tehdä sitovia päätöksiä (Boswell, Dean, ja Smith 2023, 4), jolloin ei voida välttää sitovan päätöksenteko-oikeuden

---

²⁰ Keskityn tässä kohtaa pelkästään lainsäädännöllisiin vaikutuksiin tämän työn suppeuden takia. Vaikutuksia voi kuitenkin olla muitakin, kuten vaikutus osallistujiin (esim. Smith 2003, 32–33; Setälä 2017; Dean ym. 2024).

suomista DMP-foorumeille. Tätä näkökulmaa puoltavat myös jotkut tutkijat (esim. Setälä 2017), ja itse yhdyn tähän mielipiteeseen.

Tähän liittyen voidaan käydä mielenkiintoinen debatti *vaikutuksesta* käsitteenä erityisesti englannin kielessä. On nimittäin niin että vaikutus (*impact*) viestittää, että DMP-foorumeilla on suora ja vahvaa vaikutusta politiikkaan, minkä takia saattaa olla parempi käyttää sanaa *influence* eli vähäistä vaikutusta, joka viestittää, että vaikutus on luonteeltaan epäsuoraa. (Vrydagh ja Caluwaerts 2023, 120–21.) Tämä on hyvin perusteltu näkemys ja sitä tukee myös se, että DMP-foorumien vaikutus on tavallisesti vähäistä ja epämääräistä (Setälä 2017).²¹

Vähäinen vaikutus ei kuitenkaan tarkoita välttämättä sitä, että vaikutus olisi epämääräistä. Aincough ja Willis (2024, 835) totesivat päinvastoin, että heidän tutkimassa tapauksessaan saatiin nimenomaan aikaan aiheellisesti spesifejä ja toimivia ehdotuksia. Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä mahdollisuutta, että spesifienkin ehdotusten vaikutus voi jäädä vähäiseksi.

Lafont (2015) kritisoi kuitenkin deliberatiivisen demokratian sekä heikon että vahvan vaikutuksen malleja. Ensimmäinen tekee itse foorumista tarpeettoman ja toinen aiheuttaa hänen mukaansa legitimizeettiongelmia. Vaikka on helppo olla samaa mieltä Lafontin kanssa, haluan kuitenkin huomauttaa, että tämä argumentti toimii vain puhuttaessaan lainsäädännöllisistä vaikutuksista. Jos otetaan huomioon, että DMP-foorumeilla voi olla muitakin vaikutuksia, kuten osallistujiin kohdistuvat vaikutukset (Smith 2003, 32–33), heikentää tämä ainakin argumentin ensimmäistä puoliskoa huomattavasti. Legitimiteettiin tämä ei toki vaikuta, mikä onkin varteenotettava ongelma.

Näiden ansioituneiden näkökulmien perusteella päädyn kolmanteen hypoteesiini (h3), joka on seuraava: *tutkittavan tapauksen vaikutus lainsäätäjien preferensseihin on jäänyt vähäiseksi*. On kuitenkin myös otettava huomioon se, että vähäinenkin vaikutus voi olla menestys. Deanin ym. (2024, 529) mukaan täytyy huomioida foorumin tarkoitus arvioitaessa, onko se onnistunut tehtävässään. Sitä pohdinkin vielä keskusteluosiossa.

---

²¹ Tätä vivahde-eroa on suomen kielessä vaikeaa huomioida, minkä takia tyydyn tässä kohtaa puhumaan edelleen vaikutuksesta. Tietäköön lukija kuitenkin, että tarkoitan sillä nimenomaan vähäistä ja epäsuoraa vaikutusta.

3 Viisaurraati ja sen vaikutuksen mittaaminen

Esittelen tässä luvussa tämän työn analyysikohteen ja analyysimetodin. Analysoitavana tapauksena toimii Itävallan läntisimmässä osavaltiossa, Vorarlbergissa, vuonna 2021 järjestetty deliberatiivinen kansalaisraati *Klima Zukunft* eli ympäristöä ja tulevaisuutta käsittelevä foorumi. Analyysin metodina käytän *Sequential Impact Matrix* -menetelmää (Vrydagh ja Caluwaerts 2023).

Luvussa 3.1 selitän Vorarlbergin kansalaisraadın periaatteet tarkemmin, minkä jälkeen esitän tarkasteltavan tapauksen. Samassa luvussa tulevat myös käsiteltyä raadin poliittinen konteksti sekä Itävallan federalistisen järjestelmän toimintaperiaatteet. Federalistisen järjestelmän esittely on olennaista siksi, että se auttaa ymmärtämään, mitkä toimintavaltuudet osavaltioilla ylipäätään on, mikä puolestaan vaikuttaa osavaltiossa järjestetyn deliberatiivisen foorumin ehdotuksiin. Tapausesittelyn jälkeen siirryn tutustuttamaan lukijan metodiin luvussa 3.3.

3.1 Vorarlbergin kansalaisraadın malli – *wisdom council*

Puhutaan aluksi viisaurraadeista²² ideaalimuotona, ennen kuin siirrytään tarkastelemaan Vorarlbergin varianttia. Viisaurraadit ovat deliberatiivisia foorumeja, jotka kokoontuvat tasaisin välein. Niissä 12 henkilöä keskustelee yhteiskunnallisesti tärkeästä, osallistujien määrittelemästä aiheesta. Viisaurraati työkaluna on syntynyt käytettäväksi juuri paikallishallinnossa. (Asenbaum 2016, 2.) Viisaurraati on tyypiltään DMP-foorumi (Ehs 2024).

Mielenkiintoisia tekee viisaurraadeista se, että niissä tapahtuu niin sanottua vaihtoehtoisluontia (*choice creation*), ja ei päätöksentekoa. Tämä tarkoittaa sitä, että ryhmän työ huipentuu yhteiseen julkilausumaan ilman, että mitään tiettyä näkemystä hylätään. Viisaurraati onkin tietynlainen yhdistelmä kollektiivista päätöksentekoa ja yksityishenkilöiden vuorovaikutusta. Viisaurraatien kääntöpuoli on kuitenkin se, että niiden päätökset ovat ei-sitovia ja usein, juuri vaihtoehtoisluonnin ansiosta, epämääräisiä. (Asenbaum 2016.) Haluan huomauttaa, että Vorarlbergin *Bürgerратin* virallisella nettisivulla nimenomaan korostetaan, ettei viisaurraati sovellu *päätöksentekoon* (”Häufig gestellte Fragen (FAQ) – Bürgerрат.net”, ei pvm.). Ei siis voida syyttää viisaurraatia siitä, ettei se tuota sitovia, ”kovia” päätöksiä.

---

²² Käytän tässä työssä epävirallista suomennosta, koska se edesauttaa tekstin sujuvuutta. Esimerkiksi lyhyt Google-haku sanalla viisaurraati ei tuota yhtäkään hakutulosta (”Viisaurraati - Google-haku” 2025), eikä termi löydy tieteen termipankista (”Haun tulokset hakusanalle ”Viisaurraati” – Tieteen termipankki” 2025)

Viisusraati tuottaa silti joukon ehdotuksia, joihin poliitikoiden on reagoitava, minkä takia jonkinlaista vaikutusta voidaan yrittää havaita. Tämä on tärkeä rajanveto.

Vorarlbergin viisusraadissa on havaittavissa hyvin koulutettujen ja kiinnostuneiden kansalaisten yliedustus raadissa. (Asenbaum 2016.) Kun foorumin osallistujamäärä on niin pieni, stratifiointi on erityisen tärkeässä asemassa tämän ongelman ratkaisemiseksi (Smith 2003).

Viisusraadissa käytetään niin sanottua *dynamic facilitation* -metodia, jonka avulla käsiteltävä aihe määräytyy keskustelussa viisusraadin aikana sen sijaan, että sitä olisi etukäteen määriteltä. Kyseessä on ytimessään ryhmähaastattelu, jossa jokainen osallistuja voi vapaasti ja keskeyttämättä puhua. (Asenbaum 2016; katso myös ”Häufig gestellte Fragen (FAQ) – Bürgerrat.net”, ei pvm.) Vaikka tällainen aiheen löytäminen ei ole Millerin (1992, 66) mukaan deliberatiivisessa demokratiassa pakollista, se on hänen mukaansa kuitenkin yksi deliberatiivisen demokratian vahvuuksista.

Eryteisesti moderaattorit ovat *dynamic facilitation* -metodin takia tärkeitä, koska juuri he fasilitoivat keskustelun. Vaikka osallistajat voivat keskustelussa kommentoida ja opponoida toistensa näkemyksiä, käydään debatti kuitenkin moderaattorin välityksellä eli osallistajat eivät puhu suoraan toisilleen. Näin keskustelu pysyy asiallisena ja jokaiselle annetaan tilaa ja aikaa puhua. (Asenbaum 2016.)²³

Vorarlbergin viisusraati poikkeaa useammassa seikassa alkuperäiseltä tyypiltä. Ensinnäkin raati kokoontuu vain yhden viikonlopun ajaksi keskustelemaan aiheesta sen sijaan, että se kokoontuisi säännöllisesti. Toiseksi aihe on etukäteen annettu, ja se ei synny keskustelun aikana. (Asenbaum 2016.) Kolmas poikkeama koskee raadin koolle kutsumista. Säännöllisen kokoontumisen sijaan voivat sen kutsua koolle joko A) kansalaiset keräämällä tuhat allekirjoitusta, B) osavaltion parlamentti tai C) osavaltion hallitus (Vorarlberger Landesregierung, ei pvm.).

Tästä kumpuaakin yksi syy, jonka vuoksi tämä tapaus on erityisen mielenkiintoinen tutkittavaksi. Vorarlbergin viisusraati on nimittäin institutionalisoitu eli osavaltion

---

²³ Muistutan, että moderaattorien rooli on deliberatiivisessa demokratiassa muutenkin hyvin keskeinen (Ross ym. 2021, 1519; Smith 2009, 84–87) eli moderaattoreille lankeaa viisusraadissa kenties poikkeuksellisen paljon vastuuta. En ota asiaan tässä tutkielmassa sen enempää kantaa, mutta mainittakoon, että jos tätä yhdistetään strategioihin, miten omia näkemyksiä saa deliberatiivisissa foorumeissa omaksuttua osaksi päätöksiä (esim. Muradova, Walker, ja Colli 2020), saattaa riski, että deliberatiivisesta demokratiasta tulee yhä ohjelmoitavampi ja myös manipuloitavampi, kasvaa. Siksi suhtaudun moderaattorien rooliin viisusraadeissa kriittisesti, mutta jätän tämän pulman ratkaisemisen tuleville tutkimuksille.

perustuslakiin kirjattu, joskaan tämä ei tarkoita sitä, että sen vaikutus olisi selvemmin havaittavissa (Bua 2017, 610). Institutionalisointi näyttäisi olevan hyvin harvinaista, erityisesti näin korkealla hallinnollisella tasolla. Ylipäätään on maailmanlaajuisesti tähän asti järjestetty vain yksittäisiä hallituksen rahoittamia deliberatiivisen demokratian foorumeja, suurimman esteen ollessa hallituksen halu pitää kiinni omasta vallastaan. (Quirk, Bendix, ja Bächtiger 2018, 288.)

Vorarlbergin viisusraadin prosessi koostuu useista vaiheista. Organisoinnista vastaa tulevaisuuskysymyksistä vastaava taho²⁴. Ensimmäisessä vaiheessa kutsutaan stratifioidusti satunnaisia alueella asuvia kansalaisia raatiin. Sen jälkeen järjestetään itse raati, joka kokoontuu suljettujen ovien takana. On itse asiassa, mielenkiintoista kyllä, sallittua kutsua asianomaisia tai tietolähteinä toimivia henkilöitä mukaan raatiin. (Vorarlberger Landesregierung, ei pvm.) Mainitsin aiemmassa luvussa, ettei viisusraati sisällä erillistä oppimisvaihetta. Vaikka tämä pitää siis paikkansa, on teknisesti mahdollista, että asiantuntijaosaamista hyödynnettäisiin viisusraadissa.

Toisessa vaiheessa järjestetään noin 1–2 viikkoa raadin kokoontumisen jälkeen julkinen kansalaiskahvila, jossa tulokset esitetään julkisesti ja niistä keskustellaan niin asianomaisten kuin laajemmin kansalaisten kanssa. Viisusraadin ja kansalaiskahvilan tulokset sekä prosessin selostus ynnä muuta kiteytetään yhteiseen raporttiin, joka lähetetään edelleen hallitukselle. Hallituksen on sitten käsiteltävä raadin ehdottamia *konkreettisia* ehdotuksia. (Vorarlberger Landesregierung, ei pvm.) Juuri tämä konkreettisuus pistää silmään. Kyseessä on veteen piirretty viiva, jota on vaikeaa havaita empiirisesti. Palaan asiaan analyysiosiossa.

3.2 Tapaus *Bürgerat Klima Zukunft*

Tutkin tässä työssä vuonna 2021 järjestetyn ympäristö- ja tulevaisuuskysymyksiä käsittelevää viisusraatia *Bürgerat Klima Zukunft* (tästedes BKZ). Viisusraati kutsuttiin koolle, kun osavaltiolaajuisessa allekirjoituskeräystempauksessa oli kerätty 1278 allekirjoitusta. Viisusraadissa, joka kesti puolitoista päivää, kaiken kaikkiaan 20 osallistujaa keskusteli annetusta aiheesta ja loi ehdotuksia poliitikoille. Ehdotukset esitettiin sen jälkeen julkisesti ”kansalaiskahvilassa”. Seuraavaksi niitä tutkittiin kokouksessa niiden

---

²⁴ Huomaathan, että nimi on vaihtunut. Sen nimi oli säännöstä luotaessa vielä ”Büro für Zukunftsfragen” eli tulevaisuuskysymysten toimisto, kun taas nykyään sen nimi on ” Büro für Freiwilliges Engagement und Beteiligung” eli vapaaehtoisen osallistumisen toimisto.

toteuttamiskelpoisuuden osalta.²⁵ Lopuksi osallistujat saivat päätöksentekijöiltä kirjallisen vastauksen siitä, mihin toimenpiteisiin ryhdyttäisiin ehdotusten pohjalta. (”Dokumentation Bürgerrat „Klima-Zukunft” 2021.) Prosessi seurasi siis lain määräyksiä (vrt. Vorarlberger Landesregierung, ei pvm.). Raadin virallinen tehtävänanto oli seuraava:

Miten yhteinen lähestymistapa ilmastokriisiin suureen haasteeseen voi onnistua Vorarlbergissa? Mihin politiikka tarvitsee meitä? Missä me tarvitsemme politiikkaa?²⁶ (”Dokumentation Bürgerrat „Klima-Zukunft” 2021)

BKZ:a ei ole vielä tutkittu vaikuttavuuden näkökulmasta, mikä onkin tämän työn tavoitteena. Sen sijaan Ehs on tutkinut BKZ:n diversiteetti- ja edustusulottuvuuksia. Hän havaitsi, ettei BKZ saavuttanut omia edustus- ja diversiteettitavoitteitaan. Se onnistui kuitenkin saavuttamaan tietynlaisen diversiteettitason. Vinouma oli havaittavissa erityisesti iän (nuorten aliedustus) ja poliittisen kiinnostuneisuuden ja korkean koulutustason (yliedustus) osalta. (Ehs 2024.) Hätkähdyttävää on erityisesti Ehsin johtopäätös: Hän mainitsee, että se, että rekrytoidaan etenkin ihmisiä, jotka ovat muutenkin jo tietoisia ilmastonmuutoksen tärkeydestä, häivyttää viisusraadin tuomia myönteisiä vaikutuksia (Ehs 2024). Osallistujien tietämyksen osalta Ehs on puolestaan havainnut, ettei heidän tietämyksensä juurikaan lisääntynyt raadin seurauksena. Sen sijaan osallistujien enemmistön suhtautuminen ilmastokriisiin muuttui normatiivisesti raadin ansiosta. (Ehs 2024.)

3.2.1 Poliittinen konteksti

Vorarlbergissa vallitsi raadin järjestämisen aikaan jo valmiiksi korkea ilmastonmuutostietoisuus. Vuonna 2019 Vorarlbergissa julistettiin, ensimmäisenä osavaltiona Itävallassa, ilmastohätätila. Tällä päätöksellä suotiin ilmastonsuojelulle korkea prioriteetti. Myös kansalaisten parissa ilmastonmuutos oli suuri huolenaihe (”Dokumentation Bürgerrat „Klima-Zukunft” 2021.) Tämän lisäksi voidaan myös hallitusta pitää ilmastonsuojelumuönteisenä. Vuosina 2019–2024 vallassa oli Vihreiden ja porvarillisen ÖVP-puolueen muodostuma koalitio. Tämä oli jatkumoa vuosien 2014–2019 samankaltaiselle hallitukselle.

Tässä työssä tarkasteltava BKZ pantiin siis alulle erittäin ympäristötietoisessa ja luonnonsuojelua puoltavassa ilmapiirissä. Deliberatiivisympäristödemokraattisen teorian kannalta tämä herättää kysymyksen, ehdottaako deliberatiivinen foorumi tällaisessa

²⁵ Tämä askel ei ole virallisen lainsäädännön mukaan pakollinen (katso Vorarlberger Landesregierung, ei pvm.).

²⁶ oma käänös

ilmapiirissä vielä progressiivisempaa ilmastopolitiikkaa, kuin mitä hallitus oli muutenkin jo luvannut ohjelmassaan (vrt. h1).

3.2.2 Federalistinen järjestelmä Itävallassa

Sekä liittovaltiolla että osavaltioilla on Itävallassa tietyntyyppiset toimivallat. Molemmat voivat säätää lakeja ja ovat vastuussa niiden toimeenpanosta. Lisäksi sekä liittovaltio että osavaltiot ovat sinällään itsenäisiä, joskin osavaltiot voivat rajoitetusti vaikuttaa myös liittovaltion lainsäädäntöön. Osavaltioille lankeaa erityisen paljon valtaa liittovaltiosäädösten lakien toimeenpanossa. (Parlament Österreich, ei pvm.)

Tämän työn kannalta on kiinnostavaa, millaiset toimivallat on suotu yksinomaan osavaltioille. Yhteensä seitsemän osa-aluetta on yksinomaan osavaltioiden vastuulla. Niihin lukeutuvat myös aluesuunnittelu sekä luonnon- ja maisemansuojelu. (Parlament Österreich, ei pvm.) Osavaltioilla on siis erittäin paljon vastuuta ja valtaa juuri ilmastonmuutoksen torjunnassa. Tämä on kiehtovaa, sillä ilmastonmuutoksen aiheuttamat ongelmat ja niiden juurisyiden ratkaiseminen ovat mittakaavoiltaan suuria asioita. Itävallassa nämä ovat silti osavaltioiden vastuulla.

Osavaltioiden valtaa ilmastoasioissa voidaan havainnollistaa esimerkiksi vuonna 2024 EU-tasolla hyväksytyllä ennallistamisasetuksella. Ennallistamisasetus hyväksyttiin pitkän kamppailun jälkeen Itävallan äänellä, sen jälkeen kun Itävalta oli muuttanut kantaansa (YLE 2024). Taustatekijänä toimi kuitenkin Itävallan liittovaltiopolitiikka. Niin kauan kuin osavaltiot olivat yhtenäisesti vastustaneet asetusta, oli ilmastoministerin ollut mahdotonta äänestää EU-tasolla asetuksen puolesta. Vasta kun osavaltion yhtenäinen kielteinen asenne alkoi murentua, ministeri pystyi äänestämään asetuksen puolesta. (BMK 2024.) Tästä kehkeytyi myöhemmin poliittinen jännitysnäytelmä, kun Vihreään puolueeseen kuuluvan ympäristöministerin oma koalitiokumppani ÖVP kyseenalaisti ministerin päätöstä äänestää asetuksen puolesta ja syytti sitä ministeritoimivallan ylittämistä (esim. Profil.at 2024). Tämä tapaus havainnollistaa, että osavaltioiden valta ilmastoasioissa on todellista ja alleviivaa, miksi BKZ on tutkimisen arvoinen tapaus.

3.3 Sequential Impact Matrix

Tämän työn metodina toimii *Sequential Impact Matrix* (SIM), joka on Vrydagh ja Caluwaertsin (2023) kehittämä lähestymistapa deliberatiivisten foorumien

päätöksentekovaikutuksen tutkimiseksi. SIM on heidän ratkaisuehdotuksensa yhteen deliberatiivisen demokratian tutkimuksessa paljon esiintyvään ongelmaan: DMP-foorumien laatimia ehdotuksia ei voida yksinkertaisesti verrata säädettyihin lakeihin kongruenssia etsittäessä. Sen sijaan täytyy Vrydaghin ja Caluwaertsin mukaan ottaa huomioon myös päätöksentekijöiden aiemmat preferenssit. Juuri tämä on SIMin lähtökohta. Sillä voidaan ottaa huomioon päätöksentekijöiden aiemmat preferenssit, DMP-foorumien vaikutusten tyypit sekä vaikutusten vahvuudet. Näiden pohjalta rakennetaan matriisi, jolla pystytään päättämään (katso kuvio 1), millä tavoin foorumi on vaikuttanut politiikkaan, joskaan nimenomaista korrelaatiota ei pystytä tämän perusteella luomaan. (Vrydagh ja Caluwaerts 2023.)

Kuvio 1. Aineiston analyysiin käytettävä vaikutusmatriisi (Vrydagh ja Caluwaerts 2023, 10), oma käänös

T0	T1	T2	Omaksumisaste	Vaikutus
A	A	A	omaksuttu	Jatkuva vaikutus
		a	osittain omaksuttu	Rajallinen jatkuva vaikutus
		B tai o	ei omaksuttu	Ei vaikutusta
a	A	A	omaksuttu	Rikastuttava vaikutus
		a	osittain omaksuttu	Rajallinen rikastuttava vaikutus
		B tai o	ei omaksuttu	Ei vaikutusta
o	A	A	omaksuttu	Innovatiivinen vaikutus
		a	osittain omaksuttu	Rajallinen innovatiivinen vaikutus
		B tai o	ei omaksuttu	Ei vaikutusta
B	A	A	omaksuttu	Kääntävä vaikutus
		a	osittain omaksuttu	Rajallinen transformoiva vaikutus
		B	ei omaksuttu	Ei vaikutusta
		o	omaksuttu	Estävä vaikutus
A = jokin preferenssi		a = osa preferenssiä A		
B = toinen preferenssi		o = ei preferenssiä		

Kuten jo nimikin antaa ymmärtää, rakennetaan SIM-menetelmässä matriisi aineiston pohjalta. Kyseessä on ajallisesti jaksotettu matriisi, joka toimii kolmella ajankohdalla: T(0), T(1) ja T(2). T(0) kuvaa päätöksentekijöiden alkuperäisiä preferenssejä, jotka voidaan poimia esimerkiksi koalitio-ohjelmasta tai puolueiden vaaliohjelmista. T(1) kuvaa puolestaan DMP-foorumien tekemiä ehdotuksia. Viimeisenä esittää T(2) lainsäädännöllisen lopputuloksen eli esimerkiksi sitovan lain, joka laaditaan foorumin vaikutuksesta. (Vrydagh ja Caluwaerts 2023.) T(2) onkin selvästi matriisin hankalin osa. On vaikeaa sanoa, mitkä lainsäädännölliset

päätökset on tehty nimenomaan foorumin ansiosta. Analyysi on siksi myös helpompaa suorittaa, jos prosessin päätteeksi laaditaan yksi asiakirja, johon kirjataan vastaukset ja tulevat toimenpiteet ehdotuksiin liittyen (Vrydagh ja Caluwaerts 2023).

Huomattakoon, että fokus tässä metodissa kohdistuu nimenomaan lyhytjänteisiin lainsäädännöllisiin vaikutuksiin. Mitä pidempi tarkasteltava ajanjakso on, sitä vaikeampaa on mitata vaikutusta. (Vrydagh ja Caluwaerts 2023.) Lisäksi haluan huomauttaa, että Vrydagh ja Caluwaerts puhuvat politiikkavaikutuksista (*policy influence*) eivätkä preferensseihin kohdistuvista vaikutuksista. Itse tarkastelen tässä työssä kuitenkin juuri vaikutusta preferensseihin, sillä tarkasteltavassa asiakirjassa muuttujalle T(2) on vastauspaperi eli siinä ei luvata niinkään sitovia ja tarkkoja lainsäädännöllisiä toimia. Font ym. (2018) tosin korostavat, ettei pelkkä puhe riitä todistamaan, että toimia on tapahtunut. Siksi voisi omasta mielestäni olla suositeltavaa lisätä tällaisissa tapauksissa matriisiin vielä neljäs tarkasteltava ajankohta T(3), joka kuvaisi, onko puheita pantu toimeen teoin. Vaikka tällainen metodin laajempi käyttö voisi olla toivottavaa tässäkin paperissa, joudun jättämään tämän lisäselvityksen tulevien tutkimusten tehtäväksi tämän työn rajallisen pituuden takia. Näistä syystä tyydyn siihen, että puhun tässä työssä vaikutuksesta preferensseihin enkä vaikutuksesta harjoitettuun politiikkaan.

Toinen rajoittava tekijä ovat päätöksentekijöiden alkuperäiset preferenssit. Niiden perusteella ei voida tehdä kausaalisia päätelmiä, sillä silloin niitä täytyisi myös kontrolloida lukuisien muiden muuttujien osalta. Lisäksi täytyy ottaa huomioon, että puhutaan pelkästään julkilausutuista päätöksistä. Päätöksentekijöiden todellisia preferenssejä ei voida tietää. (Vrydagh ja Caluwaerts 2023.)

4 Analyysi

Suoritin analyysin SIM-metodin mukaisesti käyttäen *Nvivo*-ohjelmaa ja laskentataulukoita. Näin ollen analyysi koostui kolmesta eri vaiheesta, joita varten käytin kolmea eri aineistoa (primääriaineistot). Raadin ehdotukset löytyvät BKZ:n virallisesta dokumentaatiosta (katso ”Dokumentation Bürgerrat „Klima-Zukunft“” 2021). Hallituksen ehdotuksia pyrin puolestaan selvittämään hallitusohjelmasta (”Unser Vorarlberg – chancenreich und nachhaltig. Arbeitsprogramm 2019 – 2024”, ei pvm.). Hallituksen vastaukset taas löytyivät sen toimittamasta vastauspaperista (”Rückmeldung der Vorarlberger Landesregierung zum Bürgerrat ’Klima-Zukunft’ Vorarlberg”, ei pvm.).

Ensimmäisessä vaiheessa koodasin kaikki ehdotukset ja relevantit päätöksentekijöiden preferenssit eri luokkiin. Ensin loin jokaiselle raadin ehdotukselle oman koodausluokan, johon lisäsin itse ehdotuksen. Raadin dokumentaatiossa esitetään myös niin sanottuja ”ydinkohtia”, jotka jätin kuitenkin tämän analyysin osalta miltei kokonaan huomiotta. Kohtasin niissä nimittäin useampia ongelmia. Jotkut ydinkohdista olivat ehdotuksen kaltaisia, jotkut toiset taas olivat kysymyksen tai toteamuksen muodossa esitettyjä. Näin ollen niitä ei voida pitää yksinomaan ehdotuksina. Useimmat näistä ydinkohdista tulivat muutenkin käsiteltyä ehdotuksissa.

Ensimmäisen koodauskierroksen jälkeen kävin läpi hallitusohjelman osion ympäristöpolitiikasta ja koodasin kaikki pätevät toteamukset, sitoumukset ja lupaukset raadin ehdotusluokkiin. Lähestymistavaksi valitsin väljän koodaustavan, mikä tarkoittaa, että koodasin lähtökohtaisesti liikaa ehdotusluokkiin. Välttämätön ehto oli siis, että toteamus tehtiin hallitusohjelman ympäristöosiossa. Riittävänä ehtona oli se, että lause liittyy aiheellisesti johonkin ehdotuksista. Väljällä koodaustavalla pystyin myöhemmin suodattamaan luokat vielä edelleen ja saamaan paremman yleiskuvan hallituksen kannoista.

Viimeisenä koodasin vastauspaperista löydetty vastaukset ehdotuksiin sopiviin ehdotusluokkiin, mikä osoittautui hankalaksi. Monet vastaukset eivät varsinaisesti vastanneet raadin ehdotuksiin, vaan käsittelivät ympäristöaiheita yleisemmin. Monesti käsittely myös ylitti aihepiirien väliset rajat ja useassa kohdassa lueteltiin pelkästään jo olemassa olevia toimenpiteitä. Päädyin siksi asettamaan välttämättömäksi ehdoksi sen, että vastauksiin on sisällyttävä jonkinlainen toimenpide tai sitoumus. Riittävänä ehtona oli jälleen se, että lause liittyy aiheellisesti johonkin ehdotuksista.

Vastauksista pitää myös sanoa, että raadin ehdotukset olivat luonteeltaan suurimmaksi osaksi epämääräisiä, mikä saattoi puolestaan vaikuttaa vastausten laatuun. On myös huomioitava, että hallituksen²⁷ on säännöksen mukana vastattava vain *konkreettisiin* ehdotuksiin. Tämän tutkielman tuloksia tulisi siis käyttää varauksella, sillä ei ole mahdollista tietää varmuudella, mitkä kannat liittyvät mihinkin ehdotuksiin.

Ensimmäisen kolmen koodauskierroksen jälkeen käänsin²⁸ kaikki ehdotukset ja siirsin sen jälkeen ehdotusluokat kolmisarakkeiseen taulukkoon. Sarakkeisin merkkasin SIM-menetelmän mukaisesti T(0):aan hallitusohjelman alkuperäisen kannan, T(1):een raadin ehdotukset ja T(3):een vastauspaperista löytämäni kannat. Tässä vaiheessa tiivistin myös kannat ja suodatin tarpeettomaksi tai kuulumattomaksi katsomani koodaukset taulukosta. Tämä tarpeellisuuden arvioiminen on kuitenkin äärimmäisen vaikeaa. Ideaalitilanteessa olisin suorittanut tämän analyysin parityönä analyysin laadun varmistamiseksi. Toinen vaihtoehto olisi ollut suorittaa analyysi kaksi kertaa Schreierin (2012) esittämää laadullisen sisällönanalyysin ohjeita seuraten. Päädyin kuitenkin siihen lopputulokseen, että yksi koodauskierros riittää tämän työn osalta, sillä vaikka analyysiin liittyy tietty määrä epävarmuutta, voitaneen kuitenkin olettaa tulosten olleen mittaluokiltaan suunta-antavia.

Viimeinen analyysin askel oli vaikutusten looginen päättely (katso kuvio 1), jonka avulla saadaan lopulta vaikuttamisen muodot selville. Loogisessa päättelyssä jouduin jälleen hiomaan dataa eteenpäin. Jouduin esimerkiksi pilkkomaan yhden lukujärjestystä/opetussuunnitelmaa koskevan ehdotuksen kahdeksi ehdotukseksi, sillä vastaukset olivat erilaisia koulun ja päiväkodin osalta. Poistin tässä vaiheessa myös joitakin hallituksen kantoja tai siirsin ne eri aihekohtiin, mikäli niiden sijoitus oli virheellinen. Lopullisista vaikutuksista laadin sitten kuvion (katso kuvio 4.1).

---

²⁷ Myös vastauksen antaneet henkilöt, joista puhun tässä työssä useimmiten *päätöksentekijöinä* tai *hallituksena*, tuottavat analyysissä hankaluuksia. Todellisuudessa voi nimittäin olla, että *hallituksen* vastaukset ovat pitkälti asiantuntijoiden tai hallinnon työntekijöiden kantoja. Vastauspaperissa lukee nimittäin, että ehdotukset välitettiin asianomaisille politiikkayksiköille, joiden tehtävä oli sitten tutkia niitä ja selvittää niiden toteuttamiskelpoisuutta ("Rückmeldung der Voralberger Landesregierung zum Bürgerrat 'Klima-Zukunft' Vorarlberg", ei pvm.). Asian yksinkertaistamiseksi jätän tämän seikan kuitenkin huomiotta. On kuitenkin tärkeää olla tietoinen siitä, ettei kyseessä ole niinkään päätöksentekijöiden vastauksia, vaan yleisemmin hallinnon vastauksia.

²⁸ Kääntämisessä käytin apuvälineenä maksutonta deepl-palvelua (www.deepl.com). Muokkasin ja jalostin käännöksiä sen jälkeen kuitenkin vielä itse. Käännöspalvelua ei myöskään käytetty läheskään kaikkien ehdotusten kohdalla.

4.1 Tulokset

Analyysi tuotti epävarmuustekijöistä huolimatta selkeitä tuloksia. Haluan korostaa jo tässä vaiheessa, ettei niitä voida pitää ainoina mahdollisina tulkintoina. Toisin sanoen ei voida päätellä täydellä varmuudella, että viisausraati olisi vaikuttanut päätöksentekijöiden preferensseihin ilmastoasioissa X verran, mutta voidaan ainakin sanoa, missä asioissa viisausraati on pystynyt eniten vaikuttamaan, ja millaisia vaikutukset olivat tyypeiltään.

Aloitan siksi selostamalla yksittäiset vaikutustyyppit. Tekstiin on lisätty taulukoita, joissa näkyy esimerkinomaisesti joitain valittuja vaikutustyyppien esimerkkejä. Huomattakoon, että läheskään kaikki vaikutustyyppit eivät ole edustettuina aineistossa. Täydellinen taulukointi ehdotuksista ja niiden vaikutuksista löytyy tämän työn liitteenä.

4.1.1 Jatkuvat vaikutukset

Suurin osa vaikutuksista (yli 50 %) oli tyyppiltään jatkuvia (*continuous influence*, katso Taulukko 4.1), mikä on samansuuntainen tulos kuin Vrydaghin ja Caluwaertsin (2023) tutkimassa tapauksessa. Jatkuva vaikutus tarkoittaa sitä, että foorumin ehdotus löytyy samankaltaisena myös hallituksen alkuperäisistä preferensseistä sekä vastauspaperista. Viisausraati oli siis pitkälti samoilla linjoilla hallituksen kanssa tarjoten ylivoimaisesti eniten hallituksen linjaa myötäileviä ehdotuksia. Se selittynee muutoin jo korkealla ilmastokriisitietoisuudella hallituksessakin, kun Vihreät oli hallituksessa edustettuna.

Taulukko 4.1 Jatkuvat vaikutukset (esimerkkejä)

T0	T1	T2	omaksumisaste	vaikutus
A = Ilotulitusten välttäminen tiedotuksilla ja valistuksella	A = kohdistettuja tiedotuskampanjoita tiedotusvälineissä	A = Jo olemassa ja kehitetään: "Energiezukunft Vorarlberg", EU-Green Deal, Naturvielfalt, "RIKKI – Schlauberger vermeiden Abfall"	omaksuttu	jatkuva vaikutus
A = Tietoisuutta vedestä kalliina luonnonvarana on edistettävä				
A = Imagokampanjoita maatalousasioissa				
A = Useita epäsuoria mainintoja tuista, muttei ekologian investointipalkkiosta. Tukia pidetään kuitenkin tärkeinä	A = Ekologian investointipalkkion pysyminen ennallaan	A = investoinnit ovat tärkeitä	omaksuttu	jatkuva vaikutus

T0	T1	T2	omaksumisaste	vaikutus
A = Yritysten kattoihin aurinkopaneeleita; myös velvoite, jos yrityksellä tarvetta jäähdytykseen	A = Uusiutuvan energian velvoite firmoille	a = Tukia maataloudelle myönnetään vain, jos ei käytä fossiilista energiaa	osittain omaksuttu omaksuttu	jatkuva vaikutus
A = Latausasemaverkoston laajentamista jatketaan	A = Sähköautojen latausasemaverkoston laajentaminen	A = 2017 asti rakennuslaissa on ollut kirjauksia tähän liittyen A = Latausasemaverkoston laajentamista jatketaan yhteistyössä illwerke vkw:n kanssa	omaksuttu	jatkuva vaikutus

Esimerkeistä näkyy, että hallituksen kannat olivat usein tarkempia kuin viisaustraadin ehdotukset. Tätä kutsuisin SIM-menetelmän heikoksi kohdaksi, sillä se ei anna eväitä tilanteeseen, jossa $T(0) = A$ ja $T(1) = a$ eli osa preferenssiä A ja $T(2) = A$. Tulkitsin menetelmän sovellusta kuitenkin niin, että sellaisissakin tapauksissa voidaan puhua $T0 = T1 = T2 = A$ -korrelaatiosta.

Jatkuvien vaikutuksien kohdalla korostuu myös Vorarlbergin viisaustraadin ”ongelma”, jos sellaisiksi sitä halutaan kutsua. Koska *Bürgeratiin* ei osallistu asiantuntijoita eikä kansalaisia valmenneta asiaan liittyvällä tiedolla, monet ehdotukset olivat joissain määrin aiheettomia. Voidaan tietysti argumentoida, että hallitus sai näillä ehdotuksilla varmistuksen sille, että kansa tukee sen ajamaa politiikkaa, mutta toisaalta käsittelyyn joutui myös monia ehdotuksia, joita tarkempia kirjauksia löytyy jo hallitusohjelmasta, kuten raadin ehdotus kohdistetuista tiedotuskampanjoista tiedotusvälineissä. Sen tarkemmin ei kuitenkaan erotella, mihin aiheisiin niiden tulisi liittyä. Hallitus on toisaalta ohjelmassaan sekä vastauksessaan listannut huomattavasti tarkemman joukon eri tiedotuskampanjoita.

4.1.2 Rikastuttavat vaikutukset

Rikastuttavasta vaikutuksesta (*enriching influence*) voidaan puhua silloin, kun raadin ehdotuksella laajennetaan tai kehitetään hallituksen aiempaa politiikkaa ja hallitus (osittain) omaksuu ehdotuksen vastauksessaan. Löysin analyysissäni kaksi rikastuttavaa vaikutusta (katso Taulukko 4.2), joista toinen oli vain osittainen. Ensimmäinen koski ympäristöaiheiden sisällyttämistä lukujärjestykseen päiväkodeissa. Viisaustraati ehdotti, että ympäristöaiheita

sisällytettäisiin päiväkotien ja koulujen lukujärjestykseen/opetussuunnitelmaan. Koulujen osalta hallitus totesi vastauksessaan, ettei sillä ole valtuutta puuttua asiaan. Päiväkotien kohdalla hallituksen kanta näyttää sen sijaan muuttuneen ainakin osittain. Vaikutusta voitaisiin myös pitää innovatiivisena, mikäli ehdotusta tulkittaisiin uutena avauksena. Täysin uusi se ei mielestäni kuitenkaan ollut, vaan oma tulkintani on, että tiedotus- ja valistusohjelmatkin jakavat ehdotuksen kanssa tiettyjä piirteitä.

Taulukko 4.2 Rikastuttavat vaikutukset

T0	T1	T2	omaksumisaste	vaikutus
a = esitetään useita tiedotus- ja valistusohjelmia, mutta niiden sisällyttämistä opetussuunnitelmaan ei esitetä	A = Ympäristöaiheiden sisällyttäminen lukujärjestykseen päiväkodeissa	a = päiväkodeilla ei ole lukujärjestystä, mutta kasvattajia voitaneen herkistää asiaan. a = asiaa voidaan huomioida myös uusia pedagogisia aiheita suunniteltaessa päiväkodeille	osittain omaksuttu	rajallinen rikastuttava vaikutus
a = kehitetään pilottihankkeena "ympäristötili", johon kirjataan kunnan ympäristöteot	A = järjestelmän luominen, jolla pystyttäisiin seuraamaan tavoitteita (VKI – Vorarlbergin ilmastoindeksi)	A = ehdotettu VKI-indeksi nähdään erittäin myönteisenä ja tutkitaan, miten informaatiot voidaan vielä paremmin esittää	omaksuttu	rikastuttava vaikutus

Toinen rikastuttava ehdotus oli ilmastoindeksin tai muun vastaavan järjestelmän luominen. Se otettiin erittäin myönteisesti vastaan, mikä ensisilmäyksellä näyttäisi tarkoittavan, että se olisi ollut innovaatio. Hallitusohjelmassa löytyy kuitenkin kirjaus ympäristötilin luomisesta pilottihankkeena, mitä voitaneen pitää samansuuntaisena, joskaan ei yhtä laajana, kantana. Tämän ehdotuksen vastaanotto oli kaikkien ehdotuksien selkeimmin myönteisin.

Näissä molemmissa asioissa viisautsraati oli vahvoillaan ja sen arkiosaaminen toi aidosti uusia näkökulmia politiikkaan. Nämä ehdotukset olivat myös selkeimpiä.

4.1.3 Innovatiiviset vaikutukset

Innovatiivinen vaikutus (*innovative influence*) on sellainen, jossa foorumi ehdottaa uusia politiikkatoimia, joita ei löydy hallituksen alkuperäisistä preferensseistä, ja hallitus hyväksyy ehdotuksen (ainakin osittain). Löysin analyysissäni vain yhden innovatiivisen vaikutuksen (katso Taulukko 4.3), joka koski vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä ilmastoasioissa.

Vaikka hallitusohjelmasta löytyykin kirjauksia kansalaisosallistumisesta, ne eivät liity nimenomaan ilmastoasioihin. Näin ollen voidaan katsoa, että tämä tuli uutena avauksena. Vaikka toisessa kohdassa mainitaan, että parhaillaan olisi liittovaltiotasolla käynnissä selvitys ilmastolaista, jonka yhteydessä liittokansalaisraadın pystyttäminen olisi suunnitteilla, se ei vähennä mielestäni tämän ehdotuksen vaikutusarvoa. Liittovaltion politiikkaan näet ei pyritä tällä raadilla muutenkaan vaikuttamaan, kun kyseessä on osavaltion prosessi ja näin olleen kohteina ovatkin osavaltion poliitikkoja.

Taulukko 4.3 Innovatiiviset vaikutukset

T0	T1	T2	omaksumisaste	vaikutus
o	A = Kansalaisille enemmän vaikuttamismahdollisuuksia ilmastoasioissa	A = vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä ja uusien osallistumismuotojen kehittämistä ilmastoasioissa tutkitaan	omaksuttu	innovatiivinen vaikutus

4.1.4 Transformoivat vaikutukset

Transformoivasta vaikutuksesta voidaan puhua silloin, kun foorumi ehdottaa toimia vastaan hallituksen alkuperäistä linjaa ja hallitus suhtautuu vastauksessaan asiaan (ainakin osittain) myönteisesti. Löysin vain yhden transformoivan vaikutuksen (*transformative influence*), joka olikin vain osittainen (katso Taulukko 4.4). Tähän tapaukseen liittyy paljon tulkinnanvaraa, ja terminologia ei avaudu täysin läpi käymistäni dokumenteista. Yksinkertaistaen raati ehdottaa kuitenkin, että luonto- ja ympäristöasiantuntijoiden, joihin lukeutunee myös luonnonsuojeluasiamies, asemaa vahvistettaisiin.

Taulukko 4.4 Transformoivat vaikutukset

T0	T1	T2	omaksumisaste	vaikutus
B = Luonnonsuojeluasiamiehen toimisto tekee tärkeää työtä ja sen asemaa tarkistetaan ympäristölain seuraavan tarkistuksen yhteydessä	A = Luonto- ja ympäristöasiantuntijoiden aseman vahvistaminen;	B = Luonnonsuojeluasiamiehen asemaa on jo parannettu. Ei ole suunnitteilla vahvistaa sitä edelleen	osittain omaksuttu	rajallinen transformoiva vaikutus
a = Eläinten hyvinvoinnista vastaavan asiamiehen aseman tärkeys ymmärretään ja sitä tuetaan		a = Lupamenettelyissä lienee parantamisvaraa		

Hallitus korostaa ohjelmassaan näiden asiantuntijoiden tärkeyttä useissa kohdissa, muttei aio korottaa niiden asemaa edelleen. Lupamenettelyissä päätöksentekijät näkevät kuitenkin parantamisvaraa, mikä on kuitenkin vain osa kokonaisuutta. Sitä paitsi hallitus viittaa tutkimukseen, joka oli sen mukaan osoittanut tämän vajauden, mikä herättää kysymyksen, onko raadilla tässä asiassa todellakin ollut vaikutusvaltaa. Tästäkin koodauspäätöksestä vallitsee varmasti eriäviä mielipiteitä, mutta päädyin itse siihen lopputulokseen, että voimme ainakin puhua rajoitetusta transformoivasta vaikutuksesta. Raati toimi muistutuksena tämän asian tärkeydestä.

4.1.5 Vaikutuksettomat ehdotukset

Vaikutuksettomia ehdotuksia (*no influence*) on kaiken kaikkiaan kymmenen (katso Taulukko 4.5). Ehdotukset jäivät useimmiten vaikutuksettomiksi, koska ehdotuksiin ei ollut vastattu, hallituksella oli toisenlainen mielipide, tai asia oli hallituksen mielestä jo hoidettu. Alla olevat esimerkit havainnollistavat asiaa. Taas on huomautettava, että tämä on yksi tulkinta hallituksen vastauksista. Tarkistellaan esimerkiksi ensimmäistä tapausta. Siinä raati ehdottaa, että joukkoliikenteen hinnoittelu muutettaisiin kohtuuhintaiseksi, mikä antaa ymmärtää, että sen mielestä joukkoliikenne ei tuolloin vielä ollut kohtuullinen. Hallituksen vastauksessa korostuu sen sijaan viesti, että joukkoliikenteen hinnoittelu olisi jo kohtuullinen, joten raadin vaikutus jäi alkuperäiseen hallituksen kantaan verrattuna olemattomaksi.

Taulukko 4.5 Vaikutuksettomat ehdotukset (esimerkkejä)

T0	T1	T2	omaksumisaste	vaikutus
a = Mahdollisia parannuksia rajat ylittäviin hintoihin tutkitaan	A = joukkoliikenne kohtuuhintaiseksi	B = MAXIMO-vuosilippu ja ilmastolippu takaavat halvan matkustamisen	ei omaksuttu	ei vaikutusta
o	A = roolimallina toimiminen henkilökohtaisesti	o	ei omaksuttu	ei vaikutusta
o	A = Jokainen tehköön oman osansa tai suorittakoon osuutensa vaihtoehtoisesti (€)	B = hän, joka tekee enemmän ilmaston eteen, saakoon myös enemmän tukia	ei omaksuttu	ei vaikutusta
o	A = Ei ongelmien ulkoistamista	B = liittovaltion asia	ei omaksuttu	ei vaikutusta
o	A = pyrkimys siihen, että ilmastomuutoksen torjunnasta ei tulisi bisnestä	o	ei omaksuttu	ei vaikutusta

4.2 Keskustelu

Kyseisen kansalaisraadın vaikutus ilmastopolitiikkaan jäi siis kaiken kaikkiaan melko marginaaliseksi vahvistaen eniten hallituksen mandaattia toimia ilmastopolitiikassa. On huomionarvoista, että yksi kolmasosa ehdotuksista jäi kokonaan huomiotta (katso Taulukko 4.6 ja Kuvio 4.1).

Taulukko 4.6 Vaikutusten lukumäärät tyypeittäin

Muutosvaikutuksen tehneisiin ehdotuksiin sisältyvät kaikki sellaiset ehdotukset, jotka eivät ole jatkuvia tai vaikutuksettomia.

	Vaikutuksettomat	Jatkuvat	Muutosvaikutuksen tehneet
lukumäärä	10	17	4

Tällä tavoin voidaan yrittää selvittää, esiintyykö tapauksessa *cherry-picking*-ilmiö. Yleisesti voin todeta, että varsinkin helpot eli poliittisesti halvat ehdotukset, kuten esimerkiksi ilmastoindeksin käyttöönotto, otettiin myönteisesti vastaan. Vaikutuksettomiksi jäivät epämääräiset, kalliit ja kiistanalaiset ehdotukset, kuten joukkoliikenteen hinnan alentaminen tai roolimallina toiminen henkilökohtaisesti. Jo teoreettisessa osiossa nostin esille sen, että hallituksen on vain vastattava konkreettisiin ehdotuksiin. Analyysin perusteella tämä näkyi selvästi. Kaikki muutosvaikutuksen tehneet ehdotukset olivat jokseenkin konkreettisia.

Tämän pohdinnan perusteella tulen siihen johtopäätökseen, että toinen hypoteesini (h2) eli se, että *cherry-picking*-ilmiötä on havaittavissa, on saanut ainakin osittain vahvistusta näytteen perusteella. Muutoksen tehneistä ehdotuksista yksikään ei myöskään saanut aikaan lupaus tai vahvaa sitoumusta hallituksen osalta, vaan hallituksen vastauksessa puhuttiin yksinomaan siitä, että asiaa tutkittaisiin. Koska muutosvaikutuksen tehneitä ehdotuksia on analyysin perusteella vain vähän ja vaikutuksettomia ehdotuksia hyvin paljon, voin vahvistaa myös kolmannen hypoteesini (h3) eli että tapauksen vaikutus lainsäätäjien preferensseihin on jäänyt vähäiseksi.

Epämääräisyyden kannalta haluan vielä huomauttaa, että käsiteltävä asiakokonaisuus oli tässä ilmastofoorumissa (kuten monessa muussakin) hyvin laava. Lisäksi foorumia ei tietääkseni jaettu pienryhmiin, mikä puolestaan saattoi johtaa siihen, että ehdotuksetkin olivat epämääräisiä. Myös DMP-foorumien jakamisella on kääntöpuolensa, kuten olen jo esittänyt aiemmassa luvussa, joten on epävarmaa, olisiko pienryhmätyöskentely parantanut ehdotusten spesifiyttä. Myös enemmän ja tarkemman tiedon saanti olisi useiden osallistujien mielestä

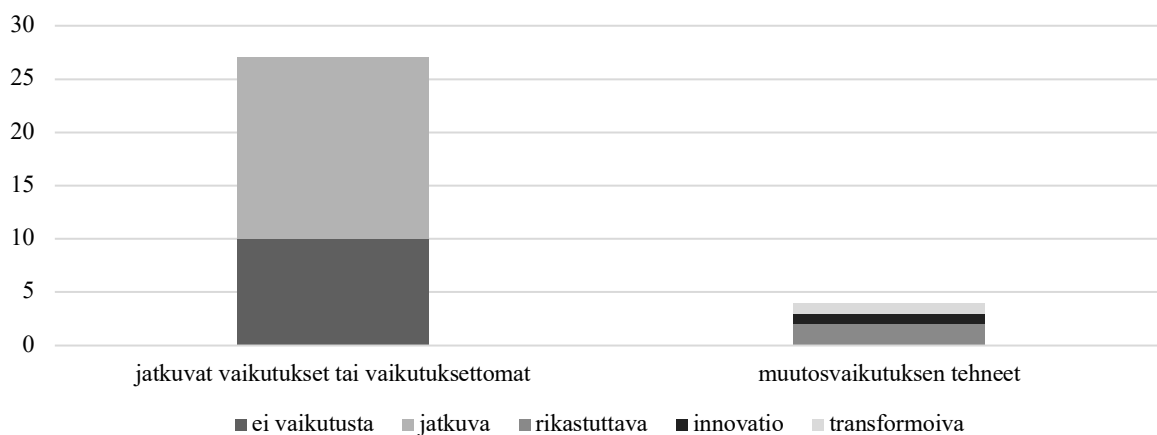
ollut hyödyllistä ("Dokumentation Bürgerrat „Klima-Zukunft" 2021). Tämä toive on hiukan ristiriidassa viisusraadin tarkoituksen kanssa. Aprikoin siksi, että toinen deliberatiivisen foorumin tyyppi olisi kenties sopinut paremmin tämän aiheen käsittelyyn.

Kannattaa kuitenkin muistuttaa mieleen viisusraadin tarkoitus. Viisusraadin tarkoitus on nimenomaan tarjota arkiosaamista, joka täydentää politiikan ja hallinnon asiantuntijuutta ("Bürgerräte in Vorarlberg", ei pvm.). Sen lisäksi näiden raatien tarkoitus on tehostaa politiikan ja kansan välistä kommunikaatiota (Vorarlberger Landesregierung, ei pvm.). Sen ei siis pitäisikään tehdä *päätöksiä*, vaan rikastuttaa keskustelua ja vuoropuhelua. Se siis tarjosi monien teoreetikoiden toivomaa vastapainoa asiantuntijoiden osaamiselle. Samalla viisusraati toimi jo olemassa olevan edustuksellisen demokratian täydennyksenä.

Tästä ja analyysistani päättelen siksi, että Vorarlberg-tyyppisen viisusraadin arvo on suurimmillaan, kun sitä tarkastellaan systeemisestä näkökulmasta eli siitä, miten se parantaa deliberatiivista kommunikaatiota koko kansan parissa. Näin tätä raatia voidaankin pitää onnistuneena, sillä se kytkeytyi laajempaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Kaksisuuntaisen kommunikaation synty onkin muita arvoja, joita nostin esille jo luvussa 2.2.1.

Republikaanisinstitutionaalisesta näkökulmasta viisusraati näyttää hiukan heiveröiseltä. Vaikka se joissain määrin pystyy analyysini mukaan vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon, sen emansipatorinen kyky jäi hyvin ohueksi. Viisusraati onnistuu kuitenkin korostamaan yhteistä hyvää ja yhteisten ongelmien ratkaisemista yhdessä tuumin. Tämä on erityisesti *Dynamic facilitation* -keskustelutavan ja *choice creation* -menetelmän aikaan saamaa.

Kuvio 4.1 Foorumin vaikutukset ryhmiteltyinä

Miten tapaus siis asettuu deliberatiivisen ympäristöpolitiikan kehyykseen? Samoin kuin aikaisemmatkin tutkimukset, tämäkin tutkimus osoittaa, että deliberatiiviset innovaatiot

näyttäisivät tuottavan kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa. Todetessani näin jätän kuitenkin huomiotta kontekstin. Tapauksesta tekee mielenkiintoisen erityisesti se, että raati järjestettiin jo valmiiksi ilmastotietoisessa kontekstissa Vihreiden ollessa osavaltion hallituksessa. Tämän seikan taustalla näyttää ehdotettujen toimenpiteiden kunnianhimoisuus äkkiä hillitymmältä. Suurimmaksi osaksi eivät raadin ehdotukset nimittäin olleet hallituksen linjaa tiukempia.²⁹ Näissä tapauksissa, joissa huomattavasti tiukempia tai hallituksen linjasta poikkeavia ehdotuksia esitettiin, ei suurimmaksi osaksi saatu aikaan muutosta.

Voin siis hylätä ensimmäisen hypoteesini (h1). Sitä vastoin teoretisoin tämän tutkielman tulosten perusteella, että deliberatiivisten foorumien ilmastopoliittinen kunnianhimoisuus suhteessa hallituksen ajamaan politiikkaan on matalampi silloin, kun se sijoittuu ilmastotietoiseen kontekstiin, kuin silloin kun foorumi järjestetään matalamman ympäristönsuojelun kontekstissa. Tämän laadullisen tutkimuksen tulokset eivät tosin yksinomaan riitä tukemaan tätä teoriaa, sillä 1) raadin kesto oli varsin lyhyt, mikä saattoi vaikuttaa sen tuloksien määrään, kirjoon, laatuun ja kunnianhimoisuuteen, 2) Vorarlbergin *Bürgerrat* on vain yksi deliberatiivisen demokratian ilmentymä, joka korostaa arkiosaamista ja tuottaa *choice creation* -menetelmän vuoksi varsin epämääräisiä ja kaikkia näkemyksiä sisältäviä ehdotuksia, ja 3) tarvittaisiin vertailevia tuloksia, jotta pystyttäisiin tekemään perusteltuja johtopäätöksiä. Tähän viimeiseen kohtaan SIM onkin mainio apuväline, sillä sen avulla pystytään vertailemaan eri deliberatiivisen demokratian foorumien vaikutuksia numeerisesti.

Viimeisenä haluan vielä nostaa esiin viitekehyksessä mainitut havainnot siitä, etteivät hallitukset yleensä ole vakuuttuneita deliberatiivisen demokratian tehokkuudesta suhteessa sen hintaan. Vorarlbergin tapaus osoittaa, että toisinkin voi käydä. Sekä päätöksentekijöiden dokumentoiduista lausunnoista, että foorumin osallistujien ehdotuksista ja palautteesta muodostuu positiivinen kokonaiskuva deliberaatiosta, jossa molemmat osapuolet ymmärtävät sen arvon. Viisautsraateja on myös verrattain halpaa toteuttaa – yhden raadin toteuttaminen kuntatasolla maksaa vain noin 6500 € (”Häufig gestellte Fragen (FAQ) – Bürgerrat.net”, ei pvm.).

---

²⁹ Yli 50 % kaikista ehdotuksista olivat jatkuvia eli kutakuinkin toistivat hallituksen ajamaa politiikkaa.

5 Johtopäätökset

Ilmastonmuutoksen torjunta on saanut liberaalit, edustukselliset demokratiat tukalaan paikkaan. Niiden päätöksenteossa korostuu yksilökeskeisyys ja lyhytjänteinen ajattelu, ja kansalaisilla on vain vähän keinoja vaikuttaa päätöksentekoon vaalien ulkopuolella. Deliberatiivista demokratiaa on esitetty osittaiseksi ratkaisuksi tähän ongelmaan, ja on teoretisoitu sekä tutkittu, että sen toteutukset tuottavat kunnianhimoisempaa ilmastopolitiikkaa. Tutkin tässä työssä Vorarlbergin vuonna 2021 järjestettyä deliberatiivista ilmastoviisausraatia sen vaikuttavuuden osalta käyttäen Vrydagh ja Caluwaertsin lanseeraamaa Sequential Impact Matrix -menetelmää. Tarkastelin kyseistä foorumia ensisijaisesti republikaanisinstitutionaalisesti.

Esitin kolme hypoteesia: Ensiksi oletin, että Vorarlbergin deliberatiivinen ilmastoviisausraati ehdotti selvästi progressiivisempaa ilmastopolitiikkaa kuin hallitus oli koalitio-ohjelmassaan luvannut. Tämä hypoteesi kumoutui, kun yli puolet ehdotuksista jatkoivat hallituksen ajamaa linjaa. Toinen hypoteesini oli, että cherry-picking-ilmiö on havaittavissa tutkittavassa tapauksessa. Tälle hypoteesille löysin osittain tukea. Lähtökohtaisesti omaksuttiin helpoimmat, selkeimmät ja vähiten kiistanalaiset ehdotukset. Kolmas hypoteesi eli, että tutkittavan tapauksen vaikutus lainsäätäjien preferensseihin on jäänyt vähäiseksi, sai vahvistuksen tässä työssä. Muutosvaikutuksen teki ehdotuksista vain alle 15 %, mikä on murto-osa kaikista ehdotuksista. Lisäksi ehdotuksia ei seurannut sitovia lupauksia. Institutionalisoitikaan ei siis itsessään takaa vahvaa vaikutusta, sillä vaikutusvalta riippuu siitä, millaista päätösvaltaa foorumille on suotu.

Työstä saadaan kaksi keskeistä johtopäätöstä. Ensiksi tällä tutkielmalla saadaan vahvistusta sille, että foorumien tarkoitus on aina otettava huomioon. Vaikka tämän foorumin vaikutus jäikin marginaaliseksi, oli sillä muita arvoja. Foorumin tarkoitus ei ollut tuottaa päätöksiä, eikä se selvästikään soveltunut siihen kovin hyvin. Tämän tutkielman perusteella näyttää siltä, että viisausraadissa esiintyy puutteita, jotka estävät sen tuottamasta spesifejä, käyttökelpoisia ehdotuksia. Näihin lukeutuvat ainakin asiantuntijoiden uupuminen prosessista, oppimisvaiheen puuttuminen, *choice creation* -menetelmä sekä foorumin lyhyt kokoontumisaika. Korostan, että viisausraati ei ole a priori ”huono” deliberatiivisen demokratian ilmentymä. Päinvastoin olen vakuuttunut siitä, että se on tietyissä tilanteissa oiva keino saada päätöksentekoon kansalaisten näkemyksiä mukaan. Eri tilanteissa pitäisi kuitenkin käyttää eri foorumeja. Tämän tutkielman perusteella voin sanoa, että viisausraati

antaa hyvän täydennyksen asiantuntijuudelle, mutta sen todellinen lainsäädännöllinen vaikutus on vähäistä.

Toinen keskeinen johtopäätös on, että deliberatiiviset foorumit eivät kaikissa tilanteissa tuota huomattavasti hallituksen linjaa kunnianhimoisempaa tai progressiivisempaa ilmastopoliitikkaa. Tämän tutkielman perusteella on saatu viitteitä siitä, että konteksti vaikuttaa foorumien ilmastopoliittiseen kunnianhimoisuuteen. Toisin sanoen näyttää siltä, ettei deliberatiivinen foorumi tuota hallituksen linjaa progressiivisempaa ilmastopoliitikka, jos poliittinen konteksti on jo entuudestaan hyvin ympäristösuojeluyönteinen. Asiaa täytyy kuitenkin tutkia edelleen.

Tämä tutkimus korostaa jälleen kerran, että DMP-foorumien väliset erot ovat suuria. Poikkileikkaavalle ja kattavalle eri foorumien systematisoinnille olisi mielestäni tutkimuksellista kysyntää ja edesauttaisi myös niiden vertailua. SIM-menetelmä tarjoaa tärkeän askelen tähän suuntaan. Sen käyttökelpoisuutta ja sovellettavuutta voin tämän tutkielman perusteella puoltaa. Tämä tutkimus muistuttaa lisäksi, ettei deliberatiivinen demokratia ole mikään ihmelääke ympäristösuojeluasioissa eikä sen progressiivisuutta saa myöskään liioitella. Lisätutkimusta kontekstin vaikutuksesta DMP-foorumien päätöksiin kuitenkin tarvitaan.

Lähteet

Primääriaineistot

”Dokumentation Bürgerrat „Klima-Zukunft“”. 2021. Amt der Vorarlberger Landesregierung, Büro für Freiwilliges Engagement und Beteiligung.

<https://vorarlberg.at/documents/302033/472141/Klima-Zukunft+B%C3%BCrgerrat+Dokumentation.pdf/477f1e5d-6880-5a74-3ba1-8c037323819f?t=1652949988709>.

”Rückmeldung der Vorarlberger Landesregierung zum Bürgerrat ’Klima-Zukunft’

Vorarlberg”. ei pvm. Amt der Vorarlberger Landesregierung. Viitattu 1. lokakuuta 2024.

<https://vorarlberg.at/documents/302033/472141/R%C3%BCckmeldung+Landesregierung+Klima-Zukunft.pdf/373f8f94-0b41-c5e3-d50b-063cd42a9878?t=1653404330204>.

”Unser Vorarlberg – chancenreich und nachhaltig. Arbeitsprogramm 2019 – 2024”. ei pvm.

Viitattu 5. huhtikuuta 2025. <https://vorarlberg.gruene.at/programm/>.

Sekundääriaineistot

Ainscough, Jacob, ja Rebecca Willis. 2024. ”Embedding Deliberation: Guiding the Use of Deliberative Mini-Publics in Climate Policy-Making”. *Climate Policy* 24 (6): 828–42.

<https://doi.org/10.1080/14693062.2024.2303337>.

Asenbaum, Hans. 2016. ”Facilitating Inclusion: Austrian Wisdom Councils as Democratic Innovation between Consensus and Diversity”. *Journal of Deliberative Democracy* 12 (2). <https://doi.org/10.16997/jdd.259>.

Baber, Walter, ja Robert Bartlett. 2018. ”Deliberative Democracy and the Environment”.

Teoksessa *The Oxford Handbook of Deliberative Democracy*, Walter Baber ja Robert Bartlett, toimittanut Andre Bächtiger, John S. Dryzek, Jane Mansbridge, ja Mark Warren, 754–67. Oxford University Press.

<https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198747369.013.59>.

BMK. 2024. ”Abstimmung zum Renaturierungsgesetz”. 16. kesäkuuta 2024.

https://www.bmk.gv.at/service/presse/gewessler/2024/0616_renaturierungsgesetz.html

Boswell, John, Rikki Dean, ja Graham Smith. 2023. ”Integrating Citizen Deliberation into Climate Governance: Lessons on Robust Design from Six Climate Assemblies”.

Public Administration 101 (1): 182–200. <https://doi.org/10.1111/padm.12883>.

- Bovenkerk, Bernice. 2015. "Public Deliberation and the Inclusion of Future Generations". *Jurisprudence* 6 (3): 496–515. <https://doi.org/10.1080/20403313.2015.1065643>.
- Bua, Adrian. 2017. "SCALE AND POLICY IMPACT IN PARTICIPATORY-DELIBERATIVE DEMOCRACY: LESSONS FROM A MULTI-LEVEL PROCESS". *Public Administration* 95 (1): 160–77. <https://doi.org/10.1111/padm.12297>.
- "Bürgerräte in Vorarlberg". ei pvm. Land Vorarlberg. Viitattu 9. tammikuuta 2025. <https://vorarlberg.at/-/buergerraete-in-vorarlberg>.
- Chambers, Simone. 2003. "DELIBERATIVE DEMOCRATIC THEORY". *Annual Review of Political Science* 6 (1): 307–26. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.6.121901.085538>.
- . 2005. "Measuring Publicity's Effect: Reconciling Empirical Research and Normative Theory". *Acta Politica* 40 (2): 255–66. <https://doi.org/10.1057/palgrave.ap.5500104>.
- Crenshaw, Kimberle. 1991. "Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color". *Stanford Law Review* 43 (6): 1241–99. <https://doi.org/10.2307/1229039>.
- Dean, Rikki, Felix Hoffmann, Brigitte Geissel, Stefan Jung, ja Bruno Wipfler. 2024. "Citizen Deliberation in Germany: Lessons from the 'Bürgerrat Demokratie'". *German Politics* 33 (3): 510–34. <https://doi.org/10.1080/09644008.2022.2088732>.
- Duvic-Paoli, Leslie-Anne. 2022. "Re-Imagining the Making of Climate Law and Policy in Citizens' Assemblies". *Transnational Environmental Law* 11 (2): 235–61. <https://doi.org/10.1017/S2047102521000339>.
- Ehs, Tamara. 2024. "Bürgerräte in der Klimakrise : Die soziale Frage am Fallbeispiel Klima-Zukunft Vorarlberg". *pnd - rethinking planning* 2024(1) 223-238 (2024). special issue: "(Un)Möglichkeit der Teilhabe : Grenzen in der Stadtentwicklung =:pages 223-238. <https://doi.org/10.18154/RWTH-2024-03999>.
- Elster, Jon. 1997. "The Market and the Forum: Three Varieties of Political Theory". Teoksessa *Deliberative Democracy*, toimittanut James Bohman ja William Rehg, 3–34. The MIT Press. <https://doi.org/10.7551/mitpress/2324.003.0004>.
- Floridia, Antonio. 2014. "Beyond participatory democracy, towards deliberative democracy: elements of a possible theoretical genealogy." *Rivista Italiana di Scienza Politica* 44 (3): 299–326.

- Font, Joan, Graham Smith, Carol Galais, ja Pau Alarcon. 2018. "Cherry-picking Participation: Explaining the Fate of Proposals from Participatory Processes". *European Journal of Political Research* 57 (3): 615–36. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12248>.
- Gastil, John, ja Erik Olin Wright. 2019. "Legislature by Lot: Envisioning Sotition Within a Bicameral System". Teoksessa *Legislature by Lot: transformative designs for deliberative governance*, 3–38. The real utopias project. London ; New York: Verso Books.
- Giraudet, Louis-Gaëtan, Bénédicte Apouey, Hazem Arab, Simon Baeckelandt, Philippe Bégout, Nicolas Berghmans, Nathalie Blanc, ym. 2022. "“Co-Construction” in Deliberative Democracy: Lessons from the French Citizens’ Convention for Climate". *Humanities and Social Sciences Communications* 9 (1): 207. <https://doi.org/10.1057/s41599-022-01212-6>.
- Habermas, Jürgen. 1996. *Between Facts and Norms: Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy*. Studies in Contemporary German Social Thought. Cambridge, Mass: MIT Press.
- Hammond, Marit. 2020. "Democratic Deliberation for Sustainability Transformations: Between Constructiveness and Disruption". *Sustainability: Science, Practice and Policy* 16 (1): 220–30. <https://doi.org/10.1080/15487733.2020.1814588>.
- "Haun tulokset hakusanalle "Viisaisraati" – Tieteen termipankki". 2025. 24. tammikuuta 2025. https://tieteentermipankki.fi/w/index.php?search=Viisaisraati&title=Toiminnot%3AHaaku&wprov=acrwl_-1.
- Hoppe, Robert. 2011. "Institutional Constraints and Practical Problems in Deliberative and Participatory Policy Making". *Policy & Politics* 39 (2): 163–86. <https://doi.org/10.1332/030557310X519650>.
- "Häufig gestellte Fragen (FAQ) – Bürgerrat.net". ei pvm. Viitattu 2. lokakuuta 2024. <https://www.buergerrat.net/faq/>.
- Kangas, Risto. 1989. *Jürgen Habermasin kommunikatiivisen toiminnan teoria*. 2. painos. Tutkijaliiton julkaisusarja.
- Lafont, Cristina. 2015. "Deliberation, Participation, and Democratic Legitimacy: Should Deliberative Mini-publics Shape Public Policy?" *Journal of Political Philosophy* 23 (1): 40–63. <https://doi.org/10.1111/jopp.12031>.

- . 2023. "Deliberation and Voting: An Institutional Account of the Legitimacy of Democratic Decision-Making Procedures". *Res Publica*, lokakuuta.
<https://doi.org/10.1007/s11158-023-09634-y>.
- Lage, Jonas, Johannes Thema, Carina Zell-Ziegler, Benjamin Best, Luisa Cordroch, ja Frauke Wiese. 2023. "Citizens Call for Sufficiency and Regulation — A Comparison of European Citizen Assemblies and National Energy and Climate Plans". *Energy Research & Social Science* 104 (lokakuuta):103254.
<https://doi.org/10.1016/j.erss.2023.103254>.
- Landwehr, Claudia. 2024. "Institutional Design beyond Democratic Innovations". *Critical Review of International Social and Political Philosophy* 27 (2): 259–65.
<https://doi.org/10.1080/13698230.2022.2159666>.
- Lindvall, Daniel, ja Mikael Karlsson. 2024. "Exploring the Democracy-Climate Nexus: A Review of Correlations between Democracy and Climate Policy Performance". *Climate Policy* 24 (1): 87–103. <https://doi.org/10.1080/14693062.2023.2256697>.
- Machin, Amanda. 2023. "Democracy, Agony, and Rupture: A Critique of Climate Citizens' Assemblies". *Politische Vierteljahresschrift* 64 (4): 845–64.
<https://doi.org/10.1007/s11615-023-00455-5>.
- MacKenzie, Michael K. 2018. "Deliberation and Long-Term Decisions: Representing Future Generations". Teoksessa *The Oxford Handbook of Deliberative Democracy*, Michael K. MacKenzie, toimittanut Andre Bächtiger, John S. Dryzek, Jane Mansbridge, ja Mark Warren, 250–70. Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198747369.013.7>.
- Malleson, Tom. 2019. "Should Democracy Work Through Elections or Sortitions?" Teoksessa *Legislature by Lot: transformative designs for deliberative governance*, 169–88. The real utopias project. London ; New York: Verso Books.
- Miller, David. 1992. "Deliberative Democracy and Social Choice". *Political Studies* 40 (1_suppl): 54–67. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.1992.tb01812.x>.
- Mulvad, Andreas Møller, ja Benjamin Ask Popp-Madsen. 2021. "Sortition-Infused Democracy: Empowering Citizens in the Age of Climate Emergency". *Thesis Eleven* 167 (1): 77–98. <https://doi.org/10.1177/07255136211056997>.
- Muradova, Lala, Hayley Walker, ja Francesca Colli. 2020. "Climate Change Communication and Public Engagement in Interpersonal Deliberative Settings: Evidence from the Irish Citizens' Assembly". *Climate Policy* 20 (10): 1322–35.
<https://doi.org/10.1080/14693062.2020.1777928>.

- Neblo, Michael A. 2015. *Deliberative democracy between theory and practice*. New York: Cambridge University Press.
- Niemeyer, Simon. 2013. "Democracy and Climate Change: What Can Deliberative Democracy Contribute?" *Australian Journal of Politics & History* 59 (3): 429–48. <https://doi.org/10.1111/ajph.12025>.
- Niemeyer, Simon, ja Julia Jennstal. 2018. "Scaling Up Deliberative Effects—Applying Lessons of Mini-Publics". Teoksessa *The Oxford Handbook of Deliberative Democracy*, Simon Niemeyer ja Julia Jennstal, toimittanut Andre Bächtiger, John S. Dryzek, Jane Mansbridge, ja Mark Warren, 328–47. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198747369.013.31>.
- Parkinson, John, ja Jane J. Mansbridge, toim. 2012. *Deliberative systems: deliberative democracy at the large scale*. Theories of institutional design. Cambridge: Cambridge University Press.
- Parlament Österreich. ei pvm. "Bundesstaatliches Prinzip". Viitattu 23. marraskuuta 2024. <https://www.parlament.gv.at/verstehen/politisches-system/bund-laender/prinzip>.
- Profil.at. 2024. "Renaturierung: Die Macht der Bundesländer". 21. kesäkuuta 2024. <https://www.profil.at/morgenpost/renaturierung-die-macht-der-bundeslaender/402915643>.
- Quirk, Paul J., William Bendix, ja Andre Bächtiger. 2018. "Institutional Deliberation". Teoksessa *The Oxford Handbook of Deliberative Democracy*, Walter Baber ja Robert Bartlett, toimittanut Andre Bächtiger, John S. Dryzek, Jane Mansbridge, ja Mark Warren, 273–99. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198747369.013.59>.
- Ross, Amy, J. Van Alstine, M. Cotton, ja L. Middlemiss. 2021. "Deliberative Democracy and Environmental Justice: Evaluating the Role of Citizens' Juries in Urban Climate Governance".
- Schreier, Margrit. 2012. *Qualitative Content Analysis in Practice*. Los Angeles London New Dehli Singapore Washington DC: SAGE.
- Schäfer, Andreas, ja Wolfgang Merkel. 2020. "Emanzipation oder Reaktion: Wie konservativ ist die deliberative Demokratie?" *Politische Vierteljahresschrift* 61 (3): 449–72. <https://doi.org/10.1007/s11615-020-00232-8>.
- Setälä, Maija. 2017. "Connecting Deliberative Mini-publics to Representative Decision Making". *European Journal of Political Research* 56 (4): 846–63. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12207>.

- Smith, Graham, toim. 2003. "Toward Deliberative Institutions". Teoksessa *Democratic Innovation: Deliberation, Representation and Association*, 0 p., 29–39. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203165485>.
- . 2009. *Democratic Innovations: Designing Institutions for Citizen Participation*. Theories of Institutional Design. Cambridge, UK New York: Cambridge University Press.
- Van Der Does, Ramon. 2023. "Citizen Involvement in Public Policy: Does It Matter How Much Is at Stake?" *Public Administration* 101 (3): 772–87.
<https://doi.org/10.1111/padm.12846>.
- "Viisausraati - Google-haku". 2025. 24. tammikuuta 2025.
<https://www.google.com/search?client=safari&rls=en&q=Viisausraati&ie=UTF-8&oe=UTF-8>.
- Vorarlberger Landesregierung. ei pvm. "Richtlinie der Voralberger Landesregierung zur Einberufung und Durchführung von Bürgerräten". Viitattu 2. lokakuuta 2024.
<https://vorarlberg.at/documents/302033/472141/Richtlinie+B%C3%BCrgerrat.pdf/4d1dc47a-d15e-18ad-e65f-11baa9b8624e?t=1620229041400>.
- Vrydagh, Julien, ja Didier Caluwaerts. 2023. "How Do Mini-Publics Affect Public Policy? Disentangling the Influences of a Mini-Public on Public Policy Using the Sequential Impact Matrix Framework". *Representation* 59 (1): 117–36.
<https://doi.org/10.1080/00344893.2020.1862901>.
- Warren, Mark E. 2009. "Governance-Driven Democratization". *Critical Policy Studies* 3 (1): 3–13. <https://doi.org/10.1080/19460170903158040>.
- Willis, Rebecca, Nicole Curato, ja Graham Smith. 2022. "Deliberative Democracy and the Climate Crisis". *WIREs Climate Change* 13 (2): e759.
<https://doi.org/10.1002/wcc.759>.
- YLE. 2024. "EU:n ennallistamisasetus on menossa läpi, sillä Itävalta muutti mielensä – Ville Niinistö: Ratkaisu tulee huomenna". Yle Uutiset. 16. kesäkuuta 2024.
<https://yle.fi/a/74-20094399>.
- Young, Iris Marion. 2000. *Inclusion and Democracy*. Oxford Political Theory. Oxford: Oxford university press.
- Zgiep, Marcin. 2019. "Beyond Institutions and the System: Network Approach to Deliberative Democracy". Toimittanut Alexandros Kioupiolis. *Cogent Social Sciences* 5 (1): 1639876. <https://doi.org/10.1080/23311886.2019.1639876>.

Liitteet

Liitteinä ovat *Sequential Impact Matrix* -metodin pohjalta luodut päättelymatriisit. Matriisit on jaettu aihepiireihin. Aihepiirit seuraavat kansalaisraadın dokumentaation ehdotusosion aihepiirijaottelua.

Liite 1. Tietoisuuden lisääminen

T0	T1	T2	omaksumisaste	vaikutus
o	A = roolimallina toimiminen henkilökohtaisesti	o	ei omaksuttu	ei vaikutusta
A = Ilotulitusten välttäminen tiedotuksilla ja valistuksella	A = Kohdistettuja tiedotuskampanjoita tiedotusvälineissä	A = Jo olemassa ja kehitetään: "Energiezukunft Vorarlberg", EU-Green Deal, Naturvielfalt, "RIKKI – Schlauberger vermeiden Abfall"	omaksuttu	jatkuva vaikutus
A = Tietoisuutta vedestä kalliina luonnonvarana on edistettävä				
A = Imagokampanjoita maatalousasioissa				
A = Mineraalirikkkauksien hankkiminen läheltä, kun on mahdollista	A = Paikallistuottajien/ paikallistuotteiden suosiminen	A = Paikallisia tuottajia tullaan tukemaan jatkossakin	omaksuttu	jatkuva vaikutus
A = paikallistuotteiden markkinoinnin edistäminen		A = seuraavan maatalousstrategian kehitettäessä otetaan viisausraadın ehdotukset huomioon		
A = Paikallistuottajia tukevien kampanjoiden jatkaminen				

T0	T1	T2	omaksumisaste	vaikutus
A = uuden laatumerkin kehittäminen				
A = "Voralberg am Teller" sertifiointi				
A = Fleisch.Qualität.Vorarlberg-ohjelma				
A = Ekologisen koulutuksen vahvistaminen laajasti kouluissa, kunnissa, järjestöissä ja muissa ryhmittymissä	A = Tiedotus ja koulutus kouluissa ja järjestöissä	A = Jo olemassa ja/tai kehitetään: "Energieautonomie begreifen" koululaisia ja opettajia varten, "Naturvielfalt", "RIKKI – Schlauberger vermeiden Abfall" päiväkodeille ja opetukseen	omaksuttu	jatkuva vaikutus
A = Luonnonvarojen käytöstä kouluttaminen yhdessä kuntien, koulujen, päiväkotien, ... kanssa		A = Biojätteen kierrättämisestä kampanja 11–18-vuotiaille.		
A = Tietoisuutta vedestä kalliina luonnonvarana on edistettävä, etenkin koululaisten keskuudessa				
a = esitetään useita tiedotus- ja valistusohjelmia, mutta niiden sisällyttämistä opetussuunnitelmaan ei esitetä	A = Ympäristöaiheiden sisällyttäminen lukujärjestykseen päiväkodeissa	a = päiväkodeilla ei ole lukujärjestystä, mutta kasvattajia voitaneen herkistää asiaan. a = asiaa voidaan huomioida myös uusia pedagogisia aiheita suunniteltaessa päiväkodeille	osittain omaksuttu	rajallinen rikastuttava vaikutus
	A = Ympäristöaiheiden sisällyttäminen lukujärjestykseen kouluissa	B = Osavaltiolla ei ole toimivaltaa koulujen opetussuunnitelmiin	ei omaksuttu	ei vaikutusta

Liite 2. Palkitseminen ja kannustaminen

T0	T1	T2	omaksumisaste	vaikutus
A = Useita epäsuoria mainintoja tuista, muttei ekologian investointipalkkiosta. Tukia pidetään kuitenkin tärkeinä	A = Ekologian investointipalkkion pysyminen ennallaan	A = investoinnit ovat tärkeitä	omaksuttu	jatkuva vaikutus
o	A = Jokainen tehköön oman osansa tai suorittakoon osuutensa vaihtoehtoisesti (€)	B = hän, joka tekee enemmän ilmaston eteen, saakoon myös enemmän tukia	ei omaksuttu	ei vaikutusta
A = käynnistetään pilottihanke, jolla tähdätään vieraiden kestävään liikkumiseen tietyillä alueilla	A = kannustimia matkustaa joukkoliikenteellä (esim. halvempi rinnelippu)	a = hän, joka tekee enemmän ilmaston eteen, saakoon myös enemmän tukia	osittain omaksuttu	rajallinen jatkuva vaikutus
		a = on oltava kannattavaa toimia ympäristöystävällisesti		

Liite 3. Luonnonvarojen käyttö

T0	T1	T2	omaksumisaste	vaikutus
o	A = Ei ongelmien ulkoistamista	B = liittovaltion asia	ei omaksuttu	ei vaikutusta
A = Energiaomavaraisuutta edistetään rakentamalla aurinkovoimaloita ja vesivoimaloita	A = Energiaomavaraisuuden edistäminen	A = omavaraisiin maataloihin investoidaan	omaksuttu	jatkuva vaikutus
A = Aurinkovoimaloita päiväkoteihin		A = pilottihanke KEM Vorderwald		
A = energiaomavaraisuuden edistäminen				
A = tehokas ja taloudellinen maankäyttö on keskeistä	A = Maankäytön vähentäminen ja rakennusmaan hamstraamisen torjuminen	a = tiheästi saa rakentaa vain kaavoituksen sallimilla alueilla	omaksuttu	jatkuva vaikutus
A = Ensijaisesti pyritään siihen, että yritysten laajennukset tapahtuvat lisäkerroksia rakentamalla		A = Tavoitteena on käyttää maata huolellisesti ja vastuullisesti, jotta voidaan torjua rakennusmaan hamstraamista.		
A = viheralueita säilytetään ja parannetaan; poikkeuksia vain, jos hyvitetään	A = viheralueitten säilyttäminen;	A = maa on arvokasta ja viheralueitten säilyttäminen tärkeää. Poikkeuksia vain, jos riittävää hyvitystä	omaksuttu	jatkuva vaikutus
A = pyritään korkeampaan remonttiosuuteen	A = Remonttien suosiminen uusrakentamisen sijaan	A = Vuoden 2022 remonttisäännöksen muodossa on jo olemassa remonttikannustin	omaksuttu	jatkuva vaikutus
A = Yritysten kattoihin aurinkopaneeleita; myös velvoite, jos yrityksellä tarvetta jäähdytykseen	A = Uusiutuvan energian velvoite firmoille	a = Tukia maataloudelle myönnetään vain, jos ei käytä fossiilista energiaa (jo olemassa)	osittain omaksuttu	rajallinen jatkuva vaikutus

Liite 4. Liikenne

T0	T1	T2	omaksumisaste	vaikutus
a = Mahdollisia parannuksia rajat ylittäviin hintoihin tutkitaan	A = joukkoliikenne kohtuuhintaiseksi	B = MAXIMO-vuosilippu ja ilmastolippu takaavat halvan matkustamisen	ei omaksuttu	ei vaikutusta
A = Julkisen liikenteen solmukohtien kehittäminen	A = jyrkkä joukkoliikenteen laajentaminen	A = julkisen liikenteen laatu on jo korkea ja sitä edistetään hallitusohjelman ja liikenneohjelman mukaisesti	omaksuttu	jatkuva vaikutus
A = tilavampia paikallisjunia otetaan käyttöön ja linjojen tahteja pyritään tiivistämään				
A = paremmat yliaalueelliset yhteydet				
A = investointeja uusiin rautatieprojekteihin				
A = bussijärjestelmää kehitetään edelleen				
A = bussien priorisointia edistetään				
A = yöbussilinjojen yms. kehittäminen				
a = Tieliikennesääntöjen uudelleenarviointi, jotta se ottaisi pyöräily- ja jalankulkijaliikenteen tarkemmin huomioon	A = Kaupungeista autottomia	a = Tieliikennelakia tarkistetaan uudelleen vuonna 2022	osittain omaksuttu	rajallinen jatkuva vaikutus

T0	T1	T2	omaksumisaste	vaikutus
a = tiheästi asutuilla alueilla jalankulkijoille, pyöräilijöille ja joukkoliikenteelle etuajo-oikeus		a = Monet kunnat ja kaupungit pyrkivät jo laajentamaan kävely- ja pihakatuja		
a = Liikenteen "rauhallistaminen" nopeusrajoituksilla yms.				
A = Asumista autottomana tuetaan				
A = Pyöräteitä laajennetaan jatkuvasti. Etuajo-oikeutta suodaan aina kun on vain mahdollista	A = Pyörätieverkoston laajentaminen	A = Pyöräilytieverkoston laajentaminen on hallituksen erityinen tavoite ja myös kirjattu strategiapaperiin	omaksuttu	jatkuva vaikutus
A = Latausasemaverkoston laajentaminen jatketaan	A = Sähköautojen latausasemaverkoston laajentaminen	A = 2017 asti rakennuslaissa on ollut kirjauksia tähän liittyen	omaksuttu	jatkuva vaikutus
		A = Latausasemaverkoston laajentaminen jatketaan yhteistyössä illwerke vkw:n kanssa		
A = Vorarlbergin joukkoliikenne kehittää VMOBIL:sta järjestelmän, jolla tarjotaan kaikki liikennemuodot yhdellä lipulla	A = Yhtenevät ja kapasiteettimukaiset maksujärjestelmät	A = Digitalisaatiota lippujen ostamisessa ja käytössä edistetään. FAIRTIQ-sovellus on ensimmäinen askel, jolla löytyy aina paras hinta reitille	omaksuttu	jatkuva vaikutus

Liite 5. Kansainvälinen kehys

T0	T1	T2	omaksumisaste	vaikutus
a = Vorarlbergilla on tavoitteena kattaa kaikki energiatarpeet vuoteen 2050 mennessä uusiutuvalla energialla	A = edelläkävijänä toimiminen	A = Ehdotettu edelläkävijänä toimimisehdotus on jo kirjattu lakiin.	omaksuttu	jatkuva vaikutus
A = Osavaltion parlamentin päätös julista ilmastohätätila (huom. MK: ensimmäisenä osavaltiona Itävallassa) pannaan toimeen		A = Osavaltio avustaa kehitysmaita noin miljoonan euron edestä		
o	A = pyrkimys siihen, että ilmastonmuutoksen torjunnasta ei tulisi bisnestä	o	ei omaksuttu	ei vaikutusta
a = kehitetään pilottihankkeena "ympäristötili", johon kirjataan kunnan ympäristöteot	A = järjestelmän luominen, jolla pystyttäisiin seuraamaan tavoitteita (VKI – Vorarlbergin ilmastoindeksi)	A = ehdotettu VKI-indeksi nähdään erittäin myönteisenä ja tutkitaan, miten informaatiot voidaan vielä paremmin esittää	omaksuttu	rikastuttava vaikutus
a = Vorarlbergin osavaltio julkistaa jatkossa kerran vuodessa "ympäristöyhteenveton"				

Liite 6. Poliitiikan rooli ja osallistuminen

T0	T1	T2	omaksumisaste	vaikutus
o	A = Bürgerratin koolle kutsumisen helpottaminen	o	ei omaksuttu	ei vaikutusta
o	A = Kansalaisille enemmän vaikuttamismahdollisuuksia ilmastoasioissa	A = vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä ja uusien osallistumismuotojen kehittämistä ilmastoasioissa tutkitkaan	omaksuttu	innovatiivinen vaikutus
o	A = ilmastolle ääni; pysyvän toimikunnan luominen	B = valtiotasolla on tällä hetkellä menneillään selvitys ilmastolaista, jonka yhteydessä kansalaisraadın pystyttäminen on suunnitteilla	ei omaksuttu	ei vaikutusta
o	A = Läpinäkyvyyden ja puolueettomuuden parantaminen	o	ei omaksuttu	ei vaikutusta
A = kansalaisten osallistuttamista pidetään tärkeänä. Kansalaisten mielipiteitä kuullaan kunnissa jatkossakin mielellään	A = tarjotaan tilaisuuksia, joissa uusia ideoita voidaan esittää	a = valtiotasolla on tällä hetkellä menneillään selvitys ilmastolaista, jonka yhteydessä kansalaisraadın pystyttäminen on suunnitteilla	osittain omaksuttu	rajallinen jatkuva vaikutus
A = eri julkisten tilojen ja tiheästi asuttujen alueiden suunnittelussa on tärkeää ottaa kansalaisten mielipiteitä mukaan				
o	A = Velvoitteiden loukkaamisesta syntyvien sakkojen korotus ja samankaltaisten kustannusten raju korotus	B = Virallisten vaatimusten noudattamatta jättämisestä johtuvista hallinnollisista rikkomuksista määrättävien seuraamusten suositeltua	ei omaksuttu	ei vaikutusta

T0	T1	T2	omaksumisaste	vaikutus
		korottamista ei ole tällä hetkellä suunnitteilla.		
B = Luonnonsuojeluasiamiehen toimisto tekee tärkeää työtä ja sen asemaa tarkistetaan ympäristölain seuraavan tarkistuksen yhteydessä	A = Luonto- ja ympäristöasiantuntijoiden aseman vahvistaminen;	B = Luonnonsuojeluasiamiehen asemaa on jo parannettu. Ei ole suunnitteilla vahvistaa sitä edelleen	osittain omaksuttu	rajallinen transformoiva vaikutus
a = Eläinten hyvinvoinnista vastaavan asiamiehen aseman tärkeys ymmärretään ja sitä tuetaan		a = Lupamenettelyissä lienee parantamisvaraa		